

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

ANAMARIJA – ANJA NOVAK

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športno treniranje
Ples

**PSIHIČNO NASILJE PRI STANDARDNIH IN LATINSKO-
AMERIŠKIH PLESIH**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR

Prof. dr. Matej Tušak

SOMENTORICA

Asist. dr. Petra Zaletel

RECENZENT

Prof. dr. Damir Karpljuk

KONZULTANTKA

Asist. Tjaša Dimec Časar

Avtorica dela

ANAMARIJA – ANJA NOVAK

Ljubljana, 2013

Ples - to sem jaz in moje življenje. To je moje dihanje in valovanje, svoboda in hkrati moj kalup, vkljenjenost in odpovedovanje. Ples je moja pesem in moj jok. Je moje zlitje s sočlovekom in hkrati moje nasprotje njega samega. Danes smeh, veselje in uživanje, jutri trepet, srd, sovraštvo. Je hotenje in zavračanje hkrati. Je preklinjanje ob naporih in radost ob zmagi...

dr. Meta Zagorc

Zahvala

Zahvaljujem se vsem plesalkam in plesalcem, ki so sodelovali v moji raziskavi in brez katerih je zagotovo ne bi bilo. Zahvala gre tudi mentorju prof. dr. Mateju Tušku, ki mi je pomagal z neprecenljivimi nasveti na moji športni poti. Hvala tudi konzultantki asist. Tjaši Dimec Časar in najboljši prijateljici Neji, ki sta si vedno vzeli čas zame in mi z nasveti pomagali pri oblikovanju diplomskega dela. Posebna zahvala pa gre mojim staršem in fantu Romanu, ki so me tekom študija in nastajanja diplome spodbujali in mi stali ob strani tudi ob najtežjih trenutkih in odločitvah v moji plesni karieri.

Iskrena hvala vsem!

Ključne besede: standardni in latinsko-ameriški plesi, plesni klubi, trenerjeva osebnost, psihično nasilje, plesalci, plesalke

PSIHIČNO NASILJE PRI STANDARDNIH IN LATINSKO-AMERIŠKIH PLESIH

Anamarija – Anja Novak

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2013

Športno treniranje, Ples

Št. strani: 90

št. tabel: 7

št. grafov: 28

št. virov: 35

IZVLEČEK

V raziskavo je bilo vključenih skupno 43 plesalcev in plesalk standardnih in latinsko-ameriških plesov, ki so vsi aktivni tekmovalci mladinske in članske starostne kategorije in so registrirani v 7 različnih plesnih klubih v Sloveniji. Predmet raziskave je bil ugotoviti kakšen je trenerjev odnos do omenjenih plesalcev in plesalk, preveriti ali trenerji izvajajo katere od številnih oblik psihičnega nasilja nad svojimi varovanci ter kako pogosto se to dogaja. Zanimalo nas je predvsem kako psihično nasilje trenerjev nad plesalci in plesalkami vpliva na njihovo tekmovalno uspešnost, katere so najpogostejše oblike nasilja in kako se na nasilje odzivajo njegove žrtve.

Rezultati raziskave, pridobljeni z anketnim vprašalnikom, so pokazali, da se pri skoraj polovici plesnih parov odnos med partnerjema skrha zaradi trenerjevega negativnega (nasilnega) odnosa. To pa za seboj potegne tudi številne razdore plesnih parov. Skoraj petina plesalcev in plesalk je že bila žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja. Le dobra tretjina plesalcev in plesalk pa bi v primeru nasilja zamenjala plesni klub.

Glede na rezultate raziskave bi bilo nujno omenjenemu problemu posvetiti več pozornosti in plesalce poučiti o tem, kje so meje, ki jih njihovi trenerji ne bi smeli nikoli prestopiti ter s tem čim bolj zmanjšati pojav psihičnega nasilja v plesnem svetu.

Keywords: Standard and Latin-American dances, dance clubs, personality coach, psychological violence, male dancers, female dancers

PSYCHOLOGICAL VIOLENCE IN STANDARD AND LATIN-AMERICAN DANCES

Anamarija – Anja Novak

University of Ljubljana, Faculty of Sport, 2013

Sport coaching, Dance

No. of pages: 90 no. of tables: 7 no. of graphs: 28 no. of sources: 35

ABSTRACT

The study involved a total of 43 male and female dancers of Standard and Latin-American dances, which are all active athletes of Junior II and Amateur age category and are registered in 7 different dance clubs in Slovenia. The subject of study was to find out, what is the coaching relationship to these male and female dancers, make sure if coaches are using any of many forms of psychological violence and how often this happens. Question was asked, how psychological violence against dancers influence on their competitive performance, which are the most popular forms of violence and how respond to the violence his victims.

Results of the research, obtained by a questionnaire, have been shown, that in almost half of the dance couples relationship with their partners jag due to coach'es negative (violent) attitude. This pulls behind many breakdowns of dance couples. Almost a fifth of male and female dancers have already been victims of psychological violence from their coaches. Only a good third of the male and female dancers would replace dance club in the case of violence.

Regarding the results of research would be necessary dedicate this issue more attention and instruct dancers about where are the limits, which their coaches should never overstep and thus as much as possible reduce the appearance of psychological violence in the dance world.

KAZALO

1 UVOD	10
1.1 NASILJE	10
1.1.1 VZROKI ZA NASILJE.....	12
1.1.2 OPOZORILNI ZNAKI NASILJA	14
1.1.3 VRSTE NASILJA	15
1.1.3.1 TELESNO ALI FIZIČNO NASILJE.....	16
1.1.3.2 PSIHIČNO ALI DUŠEVNO NASILJE.....	18
1.1.3.3 SPOLNO NASILJE.....	20
1.1.3.4 EKONOMSKO NASILJE.....	22
1.1.4 KAKO PREPREČITI NASILJE?	23
1.1.5 NASILJE V ŠPORTU	23
1.1.5.1 NASILJE V PLESU	26
1.1.6 NASILJE KOT KRŠENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC IN ČLOVEKOVIH OSEBNIH MEJ	28
1.2 TRENER	32
1.2.1 VLOGA TRENERJA V ŠPORTU.....	32
1.2.2 DOLŽNOSTI IN LASTNOSTI DOBREGA TRENERJA	34
1.2.3 TRENERJEVA OSEBNOST	36
1.2.4 ODNOS STARŠ - TRENER.....	40
1.3 PLES.....	42
1.3.1 ŠPORTNI PLES	42
1.3.1.1 STANDARDNI IN LATINSKO-AMERIŠKI PLESI	44
1.4 PROBLEM, CILJI IN HIPOTEZE	46
2 METODE DELA.....	49
2.1 PREIZKUŠANCI	49
2.2 PRIPOMOČKI	53
2.3 POSTOPEK.....	53
3 REZULTATI.....	54
3.1 RAZLIKE V ZAZNAVANJU PSIHIČNEGA NASILJA GLEDE NA SPOL	54

3.2 RAZLIKE V ZAZNAVANJU PSIHIČNEGA NASILJA GLEDE NA STAROST	66
4 RAZPRAVA	80
5 SKLEP.....	82
6 VIRI.....	84
7 PRILOGE.....	87

1 UVOD

1.1 NASILJE

Da je nasilja vse več, je žal dejstvo, ki se potrjuje vsak dan sproti. Agresije je med nami že toliko, da postaja celo družbeno sprejemljiva. Vprašanje nasilja pa v današnji družbi še zdaleč nima preprostega odgovora, saj gre za izjemno kompleksen problem (Agresija temeljna lastnost sodobnega človeka, 2011).

Nasilje ima mnogo oblik in pomenov. Nasploh pa lahko vsako težnjo ali sredstvo za obvladanje drugega človeka, vsako prizadevanje, da bi ga nekako "olastnili" in zatrli ter uveljavili svojo voljo, štejemo kot nasilje. Vsako omejevanje, prikrajšanje, ustvarjanje škode, bolečin, trpljenja ali celo povzročanja smrti drugih, največkrat namenoma, zaradi nekih osebnih, premoženjskih, političnih in drugih koristi ter prednosti, je nasilje. Vedno gre za škodljivo in boleče delovanje, ki telesno, duševno in socialno prizadene žrtev (Kobal, 2003).

Za opis nasilja je morda najbolj primerna definicija G. Schillinga, ki pravi, da se lahko nasilje izraža s stvarnim ali namišljenim dejanjem, z besedami ali brez besed, s fizičnim delovanjem, s škodo sebi ali drugim, z oblikami, katere družba obravnava ali ne, in tam, kjer žrtev za nasilje ve ali ne (Kobal, 2003).

Nasilje je torej dejanje agresije in zlorabe, ki povzroči ali namerava osramotiti ali ponižati žrtev. Na prizadetih osebah lahko pusti nepopravljive posledice. Nasilje se dogaja med pripadniki vseh socialnih in ekonomskih razredov, kulture, verstev in spolnih orientacij. Pogosto poteka v zasebnih prostorih, prikrito očem javnosti. Nasilje je kaznivo dejanje, ki je nedopustno in zanj ni opravičila. Gre torej za namerno uporabo fizične moči ali sile v obliki grožnje ali dejanskega nasilja, ki povzroči poškodbo, smrt, psihično škodo, motnje v razvoju ali prikrajšanosti (Kaj je nasilje?, 2012).

Nastran Ule (2000) piše, da je nasilje zgolj zunanji izraz agresivnosti. Agresivnost pa vključuje tudi namere, prepričanja in čustvene vzgibe nosilcev nasilja. Poleg tega nasilje včasih nima jasno določenih "akterjev" in je anonimno (npr. nasilje medijev, javno mnenje

itn.), medtem ko agresivnost mora imeti svoje individualne akterje, ki so zanjo tudi odgovorni.

Ljudje smo del ožjih in širših skupnosti, v katerih obstajajo bolj ali manj definirana pravila, katero vedenje je dopustno in katero ne. Tako kot se spreminja družba in način življenja, se spreminjajo tudi pravila skupnega bivanja. Kvaliteto življenja in odnosov navadno povezujemo s tem, kako lahko uresničujemo svoje potenciale, živimo polno življenje v pristnem stiku z drugimi. Kadar je v odnosu prisotno nasilje, se žrtvi bistveno zmanjšata občutek varnosti ter kvaliteta življenja, zaradi česar je oškodovana na vseh življenjskih področjih (O nasilju, 2012).

Nasilje lahko definiramo tudi kot način, s katerim si povzročitelj skuša v odnosu zagotoviti moč in nadzor nad žrtvijo in uresničiti svoje interese. Nasilje vedno izhaja iz neravnovesja moči med dvema oseba oziroma skupinama ljudi. Povzročitelj s psihičnim, spolnim, fizičnim, ekonomskim in drugimi oblikami nasilja posega v osebno integriteto žrtve in omejuje njen človeški potencial. Nasilje razumemo kot zlorabo moči, ki jo oseba z več moči povzroča nad osebo z manj moči. Nasilje je namerno, nadzorovano, razumno ter premišljeno dejanje, ki se ponavlja ponavlja. O zlorabi moči govorimo, ko ima ena skupina oziroma oseba že v osnovi več moči nad drugo skupino oziroma osebo zaradi družbenega položaja, starosti, nacionalnosti, fizičnih ali umskih lastnosti in to moč izkorišča v škodo druge osebe. Vsaka zloraba, ne pa tudi uporaba moči, je nasilje (O nasilju, 2012).

Pogosto se zgodi, da ljudje nasilje zmotno enačimo s konfliktom. Do konflikta pride, ko imata dve osebi različni, nasprotujoči si ali izključujoči se želji (O nasilju, 2012). Vendar pa se konflikti pojavljajo v vsakem medosebnem odnosu. Situacijo, v kateri dejanje ene osebe onemogoča, otežkoča ali ovira dejanje druge osebe, označujemo kot medosebni konflikt. Konflikt lahko izvira iz razlik v ciljih posameznikov, iz razlik v načinih njihovega uresničevanja ali pa iz razlik med potrebami in pričakovanji posameznika v odnosu do druge osebe (Lamovec, 1994).

Konflikti v medosebnih odnosih so neizogibni. Število konfliktov se od odnosa do odnosa lahko zelo spreminja, vendar tudi najbolj intimen in prijateljski odnos ne more potekati brez občasnih konfliktov. Kljub neizogibnosti medosebnih konfliktov vlada med ljudmi prepričanje, da so konflikti nezaželjeni in se jim je treba izogibati. Mnogi ljudje menijo, da je

odsotnost konfliktov znak dobrega medosebnega odnosa. Prevladuje mnenje, da so konflikti krivi za nesoglasja, prepire, ločitve, socialne nemire in nasilje. V resnici pa je vzrok vsemu temu nesposobnost reševanja konfliktov na konstruktiven način. Popolna odsotnost konfliktov v nekem odnosu je prej znak odtujenosti, nezainteresiranosti in apatije kot pa znak uspešnosti odnosa (Lamovec, 1994).

Cilj reševanja konflikta je torej priti do dogovora, ki je uresničljiv in sprejemljiv za obe osebi, pri čemer mora med osebama obstajati ravnovesje moči. Dobro razrešeni konflikti odnos utrdijo in osvežijo. Po drugi strani pa se z nasiljem zrušijo meje drugega. Povzročitelj/ica vsili potrditev svoje dominacije in podrejenost žrtve (O nasilju, 2012).

Dejstvo je, da nasilje ni nikomur neznano in tuje. Vsi smo ga že kdaj doživeli in vsi smo ga že kdaj povzročili. Za vsako svoje vedenje in tudi za nasilje, ki ga povzročimo, smo odgovorni sami. Nevarno je, če nasilja ne prepoznamo, če ga opravičujemo, minimaliziramo, predvsem pa je nevarno, če se ne odločimo, da bomo spremenili svoje nasilno vedenje. Če nadaljujemo z uporabo nasilja, lahko pričakujemo, da se bo nasilje stopnjevalo in dobivalo nove razsežnosti. Dlje časa trajajoče nasilje nosi posledice za vse udeležene: za žrtev, opazovalce in povzročitelja ali povzročiteljico (O nasilju, 2012).

Osnovna pogoja za nastanek nasilja sta: da je bila oseba prizadeta v preteklosti in da ji ni bilo dovoljeno, da izrazi čustva, ki so nastala kot posledica prizadetosti. Pogosti razlogi za nasilje so tudi: vpliv razmer v družini, mediji, osebni problemi kot so: brezposelnost, izločitev iz družbe, psihične težave ipd. (Kaj je nasilje?, 2012).

1.1.1 VZROKI ZA NASILJE

Kljub množici različnih razlag, vzrokov za nasilje niso zadovoljivo pojasnili. Tako se med seboj spogledujejo tri izhodišča za razlago omenjenih vzrokov:

a) Etološko izhodišče (gr. ethos = navada)

Opozarja na enakosti ali vsaj podobnosti med agresivnim vedenjem živali in človeka. Velik del takšnih zaključkov, ki so verjetno sprejemljivi, ko se tudi pri človeku uveljavi naravna in nujna agresivnost, je s svojimi opazovanji napravil K. Lorenz. Pri nasilju in njegovih oblikah, ki so večkrat izmaličenje človekovih teženj po varnosti in sodelovanju, pa si z etološkimi razlagami že ne moremo več pomagati (Kobal, 1998).

b) Vedenjsko izhodišče

Veliko bolj prepričljivi so strokovnjaki vedenjskega teoretičnega področja, ki prepoznavajo človekovo nasilje kot posledico nepremostljivih ovir za doseganje hotenega cilja. Vedenje pred ovirami in njegove posledice poimenujemo frustracijo, četudi ta termin nima vselej in za vse istega pomena. Pred ovirami se notranja napetost v človeku nakopiči do neznosnosti. Mora se sprostiti, ne glede na stvarne cilje vedenja in samozaščito organizma. Sprostitev naj bi bila po pravilu nasilna (Kobal, 1998).

Napetost pred ovirami se lahko sprosti tudi v docela nasprotnem vedenju: v umiku, v samopoškodbi ali celo samomoru. Za frustracijsko nasilje morajo v osebnosti obstajati dispozicije, recimo že sama usmerjenost navzven in proti okolju (ekstravertiranost), zadostna telesna moč ali nasilniška spretnost, prevladujoči vzorec za nasilno reakcijo v obstoječi kulturi npr. ravnanje drugih nasilnih oseb, potrjevanje "možatosti" v skupini in pred skupino, medijski vzori, zgodnje in poznejše učenje v nasilnosti s pridobivanjem izkušenj te vrste (Kobal, 1998).

c) Psihoanalitično izhodišče

Izhodišča psihoanalize niso enotna. Freud kot njen začetnik in poglavitni teoretik je spoznaval v agresivnosti drugi del človekove dvojne narave: instinktom, ki gradijo življenje (eros), nasprotujejo instinkti destrukcije, tudi človekove lastne destrukcije in smrti (thanatos). Destrukcija zmaguje, ko oslabijo sile erosa ter mehanizmi za notranjo kontrolo in obvladovanje vedenja (Kobal, 1998).

Sicer pa je veliko resnice v ugotovitvi, da je agresivnost, pa tudi nasilje pogosto klic po ljubezni, le da se ta večinoma prej uresničuje v uničujočih posledicah, v katerih ljubezni ni mogoče vzpodbuditi ali izraziti njene konstruktivne moči (Kobal, 1998).

Blizu razlagi o vzrokih nasilja bi bila tudi ugotovitev švicarskega psihoanalitika P. Parina, ki je med prvimi opozoril na nezavedno obrambo osebnosti morebitnega nasilnika proti lastnim notranjim kontrolnim mehanizmom, ki jih z ljudskim jezikom označujemo z vestjo, psihoanalitično pa z nad-jazom ali superegom (Kobal, 1998).

Nad-jaz je v razvoju določenih oseb izoblikovan kruto in kaznujoče. Z obrambnimi mehanizmi se mu skuša njihova osebnost izogniti in ohraniti svojo veljavo: potrditi pa jo more le na negativen, za družbo nesprejemljiv način. Oseba z negativnim potrjevanjem samega sebe išče postopoma vse hujše načine, ki jo v njenih težnjah vznemirijo, njihove žrtve pa prizadenejo, pogosto do uničenja. Zato so nasilna dejanja posameznikov in nekaterih skupin vse bolj spačena in za opazovalce grozljivo nečloveška. V urejeni družbi jih (začasno) prekinejo s svojimi intervencijami službe za nadzor in varnost, v vojnih razmerah ali v totalitarnih režimih pa skoraj nimajo omejitev (Kobal, 1998).

1.1.2 OPOZORILNI ZNAKI NASILJA

Zelo pogosto se zgodi, da nismo dovolj pozorni na nasilna dejanja ali na same znake, ki opozarjajo na morebiten izbruh nasilja. Ponavadi nasilnih oseb v svoji bližini niti ne prepoznamo ali pa njihovo vedenje opravičujemo z različnimi izgovori. Dejstvo je, da je nasilja med nami vse več in da ga mnogo ljudi redno doživlja na lastni koži. Pomembno je, da znamo znake, ki kažejo na nasilje, čim prej prepoznati.

Med opozorilne znake nasilja sodijo:

- ❖ razdražljivost,
- ❖ pogosto telesno nasilje,
- ❖ vandalizem,
- ❖ poškodbe lastnine,

- ❖ načrtovanje nasilja,
- ❖ pogosto uživanje drog/alkohola,
- ❖ grožnje in načrti za poškodovanje drugih,
- ❖ uživanje pri mučenju živali,
- ❖ nošenje orožja ipd.

Veliko vlogo pri pojavu nasilnosti pa igrajo predvsem posameznikove dispozicije. K nasilnemu vedenju so bolj nagnjeni ljudje, ki:

- ❖ imajo zgodovino nasilnega in agresivnega vedenja,
- ❖ redno uživajo droge/alkohol,
- ❖ so člani v ulični skupini,
- ❖ občudujejo orožje,
- ❖ vsakodnevno grozijo drugim,
- ❖ imajo probleme pri kontroliranju čustev, najpogosteje jeze,
- ❖ se prenehajo družiti s starimi prijatelji,
- ❖ se počutijo osamljene,
- ❖ so bili žrtev medvrstniškega nasilja,
- ❖ imajo slabo šolsko prisotnost,
- ❖ imajo zgodovino disciplinskih problemov,
- ❖ imajo občutek, da jih nihče ne spoštuje,
- ❖ neprepoznavajo občutkov drugih.

1.1.3 VRSTE NASILJA

Obstaja več vrst nasilja, a prav nobeno ni opravičljivo. Nasilje je lahko psihično, telesno ali pa spolno nasilje. V javnosti so različne vrste nasilja različno obravnavane – telesno nasilje obsoja večina ljudi, spolno nasilje vedno izzove zgražanja javnosti, besedno in čustveno nasilje pa najpogosteje opravičujemo in toleriramo. Dejstvo je, da slednjega večina ljudi niti ne prepozna, niti pri sebi, niti pri drugih ljudeh. Včasih uporabo besednega nasilja enačimo s težkim karakterjem, naporno službo, nadrejenim položajem in podobno. Vsi ti vzroki naj bi izbrisali in opravičili pomen in posledice nasilja (Doupona Topič, 2004).

Večino nasilja se dogaja na besedni ravni in izhaja iz naših predsodkov in stereotipnih prepričanj, zaradi katerih se do ljudi, na katere navezujemo predsodke in stereotipe, vedemo drugače, kot do drugih. V takih primerih smo do lastnega nasilja tudi manj kritični, saj s svojimi stereotipnimi prepričanji opravičujemo in predvsem racionaliziramo diskriminiranje, poniževanje in drugo krivično ravnanje. Pri preprečevanju nasilja moramo biti pozorni na celoten odnos med povzročiteljem in žrtvijo. Problematični niso le enkratni dogodki, ko povzročitelj uporabi fizično nasilje nad žrtvijo, ampak celoten sistem vedenja in komunikacije, ki ga uporablja povzročitelj do žrtve in prepričanja povzročitelja, s katerimi opravičuje uporabo nasilja (O nasilju, 2012).

Psihiater in psihoterapevt dr. Miran Možina opozarja predvsem na zoženje definicije nasilja na fizično nasilje: "Pomembne so tudi psihične oblike nasilja. Psihični teror prizadene celo bolj kot fizično nasilje." (Agresija temeljna lastnost sodobnega človeka, 2011, str. 41). Žal pa omenjenim oblikam nasilja danes skorajda nihče ne namenja pretirane pozornosti, saj se nam vse prepogosto zdijo povsem normalna komunikacija.

1.1.3.1 TELESNO ALI FIZIČNO NASILJE

Telesno ali fizično nasilje je najbolj prepoznana oblika nasilja, saj je edina, ki pušča vidne posledice na žrtvi. Pri tej obliki nasilja gre za zlorabo fizične sile ali grožnjo z uporabo le-te. Fizično nasilje je usmerjeno na človekovo telo ali njegovo življenje. Ponavadi se stopnjuje od klofute in oddivanja pa vse do brutalnega pretepanja, ki lahko privede tudi do zlomljenih kosti, splavov, trajne invalidnosti ali celo smrti žrtve. Pogosto je povezano tudi s psihičnim, spolnim in ekonomskim nasiljem.

Najpogostejša dejanja fizičnega nasilja so:

- ❖ udarci z roko ali predmeti,
- ❖ pretepanje,
- ❖ lasanje,
- ❖ davljenje,

- ❖ krampanje,
- ❖ grizenje,
- ❖ odrievanje,
- ❖ dotikanje proti volji žrtve,
- ❖ zviivanje rok,
- ❖ metanje predmetov proti žrtvi ali v žrtev,
- ❖ polivanje s tekočino,
- ❖ zaklepanje v prostor,
- ❖ omejevanje gibanja,
- ❖ brcanje,
- ❖ boksanje,
- ❖ ožiganje kože,
- ❖ napadi z orožjem,
- ❖ umor.

Tudi grožnja, ki je podkrepiljena z dvignjeno roko ni samo psihično, pač pa tudi fizično nasilje, ker se tega bojimo in tudi upravičeno pričakujemo. Takšno nasilje se nikoli ne konča samo od sebe.

Fizično nasilje na žrtvi pušča naslednje posledice:

- ❖ izgubo samospoštovanja,
- ❖ izgubo samozavesti,
- ❖ strah,
- ❖ izgubo avtonomije,
- ❖ izolacijo,
- ❖ pomanjkanje energije,
- ❖ depresivnost,
- ❖ neobvladovanje lastnega življenja,
- ❖ občutek nemoči,
- ❖ težave s spominom,

- ❖ izgubo zaupanja,
- ❖ nemotiviranost,
- ❖ jok,
- ❖ spremenjene spolne navade,
- ❖ neučinkovitost,
- ❖ poskuse / misli samomora,
- ❖ potlačitev potreb,
- ❖ pojav odvisnosti od drog.

Fizično nasilje se lahko pojavlja kjerkoli: v družini, med partnerjema, nad otroki, v šoli, med vrstniki, nad starejšimi, na delovnem mestu, v športu ipd.

Čeprav se zdi, da se s kulturnim razvojem zvišujejo tudi standardi skupnega življenja in se zmanjšujejo socialni in medosebni konflikti, ki bi lahko privedli do nasilja, pa podatki govorijo, da se stopnja nasilja v razvitih družbah ne zmanjšuje, pač pa se spreminjajo pojavne oblike nasilja. Pretežno fizično nasilje zamenjujejo druge, subtilnejše oblike nasilja med ljudmi (Nastran Ule, 2000).

1.1.3.2 PSIHIČNO ALI DUŠEVNO NASILJE

Frustracije in konflikti, problemi in težave, vse to so do neke mere normalni življenjski pojavi. V zmerni obliki nas spodbujajo, če pa se pojavljajo prepogosto, nas obremenjujejo. V tem primeru govorimo o duševnih obremenitvah (Musek in Pečjak, 1992).

Psihično nasilje je najbolj razširjena oblika nasilja. Sem štejemo dejanja, ki najpogosteje potekajo na verbalni ravni in negativno vplivajo na samozavest, samopodobo in samozaupanje druge osebe. Psihično nasilje je včasih zelo težko prepoznati. Žrtve so pogosto nesamozavestne in negotove v sebi, umikajo se pred družbo, počutijo se ponižano, manjvredno. Otroci, ki so pod vplivom psihičnega nasilja pa so lahko tudi sami zelo nasilni do vrstnikov in drugih ljudi (O nasilju, 2012).

Pod pojem psihično nasilje prištevamo:

- ❖ grobo kritiziranje človekove osebnosti,
- ❖ žaljenje,
- ❖ ustrahovanje,
- ❖ kričanje,
- ❖ poniževanje,
- ❖ zmerjanje,
- ❖ ustvarjanje negativnih mnenj o osebi na podlagi predsodkov in stereotipov,
- ❖ nesoglasja,
- ❖ izsiljevanje,
- ❖ ignoriranje,
- ❖ molčanje,
- ❖ pretirano kritičnost,
- ❖ socialno izolacijo,
- ❖ ljubosumje,
- ❖ verbalno nasilje,
- ❖ posesivnost,
- ❖ grožnje,
- ❖ grožnje z nasiljem,
- ❖ nadzorovanje,
- ❖ zbujanje občutkov krivde in manjvrednosti,
- ❖ širjenje negativnih govoric o osebi, da bi zmanjšali njen ugled v družbi,
- ❖ postavljanje ultimativov,
- ❖ zahteve po pozornosti,
- ❖ izoliranje osebe od ljudi, s katerimi bi želela ohraniti stike.

Psihično nasilje se pojavi, ko hoče ena oseba nekaj doseči ali nadzorovati drugo osebo na račun njenih pravic, prepričan in želja.

Posledice psihičnega nasilja so zelo podobne posledicam fizičnega nasilja. Pri žrtvi se lahko pojavijo:

- ❖ čustvena nestabilnost,
- ❖ izguba samozavesti,
- ❖ izguba samospoštovanja,
- ❖ izguba samozaupanja,
- ❖ izolacija,
- ❖ pomanjkanje motivacije,
- ❖ pomanjkanje energije,
- ❖ depresija,
- ❖ občutek nemoči,
- ❖ poskusi / misli samomora.

Psihično nasilje se pojavlja praktično povsod: v družini, nad partnerjem, nad otroki, v šoli, med vrstniki, nad starejšimi, na delovnem mestu, v športu, takorekoč na vsakem koraku. Pomembno pa je, da to čim prej opazimo in ukrepamo preden nas ali našo bližnjo osebo doletijo resne posledice nasilnih dejanj.

1.1.3.3 SPOLNO NASILJE

Pod pojem spolno nasilje sodijo vsa spolna dejanja povezana s spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo. O spolnem odnosu govorimo, kadar si osebe želijo spolnosti oziroma aktivnosti povezane s spolnostjo in se zanje odločijo brez fizične, psihične, ekonomske ali druge prisile. V nasprotnem primeru govorimo o nasilju. Žrtve so ponavadi pripadniki šibkejših skupin prebivalstva: ženske, otroci, psihično in telesno prizadeti. Povzročitelji tovrstnega nasilja so večinoma moški.

Pod spolno nasilje štejemo naslednja dejanja:

- ❖ slačenje, opazovanje, komentiranje in nagovarjanje, ki pri osebi povzroči nelagodje,
- ❖ poljubljanje, otipavanje, fotografiranje proti volji osebe,
- ❖ siljenje h gledanju pornografskih vsebin,

- ❖ prisiljeno slačenje,
- ❖ prisiljen spolni odnos,
- ❖ posilstvo,
- ❖ spolna zloraba otrok,
- ❖ spolno nadlegovanje,
- ❖ incest,
- ❖ siljenje k masturbiranju, v oralni, analni ali vaginalni spolni odnos,
- ❖ vtikanje predmetov v anus ali nožnico,
- ❖ poniževanje osebe glede njene spolnosti,
- ❖ vse dejavnosti povezane s spolnostjo, na katere oseba ne pristane ali pristane pod prisilo.

Posledice spolnega nasilja se pri žrtvi kažejo kot:

- ❖ minimaliziranje zlorabe,
- ❖ racionalizacija zlorabe,
- ❖ zanikanje, da se je sploh zgodilo,
- ❖ potlačitev spomina,
- ❖ občutek, da telo ni žrtvino,
- ❖ potreba po absolutni kontroli nad življenjem,
- ❖ bežanje,
- ❖ samopoškodbe,
- ❖ poskusi samomora,
- ❖ različne oblike odvisnosti,
- ❖ izolacija,
- ❖ potreba po varnosti za vsako ceno,
- ❖ izogibanje intimnosti,
- ❖ deloholizem.

Tako kot fizično in psihično nasilje se tudi spolno nasilje lahko pojavlja v vseh plasteh družbe. Največ spolnega nasilja se zgodi ravno med ljudmi, ki se med sabo poznajo. V zadnjem času prihajajo na dan vse bolj okrutne zgodbe najrazličnejših incestnih zlorab.

1.1.3.4 EKONOMSKO NASILJE

Z ekonomskim nasiljem označujemo vse oblike nadvladovanja oziroma poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali odrekanja pravic, povezanih z zaslužkom.

Najpogostejša dejanja ekonomskega nasilja so:

- ❖ omejevanje pravice do zaposlitve,
- ❖ kraja žrtvinega denarja in lastnine,
- ❖ preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem,
- ❖ siljenje žrtve v finančno odvisnost,
- ❖ zahteva po pokorščini, ker so žrtvina finančna sredstva nižja,
- ❖ preverjanje vseh žrtvinih računov,
- ❖ zadrževanje žrtvine bančne kartice,
- ❖ neplačevanje denarne podpore za otroka,
- ❖ uporaba žrtvinega imena za kredite,
- ❖ omejevanje pravice, da je lahko žrtev lastnik ali solastnik hiše ali drugih nepremičnin,
- ❖ siljenje žrtve, da prevzame celotno finančno breme za povzročitelja nasilja.

Vse to pa na žrtvi takšnega nasilja pusti posledice kot so:

- ❖ življenje v revščini,
- ❖ življenje brez osnovnih dobrin,
- ❖ zadolženost (nezmožnost najema stanovanja, kredita, ...).

Dejstvo je, da takšno ravnanje za žrtev predstavlja velik problem, saj je odhod iz takega nasilnega odnosa skoraj nemogoč, ker žrtev nima denarja. Ekonomsko nasilje se najpogosteje pojavlja med partnerjema, nad otroki ali na delovnem mestu.

1.1.4 KAKO PREPREČITI NASILJE?

V Društvu za nenasilno komunikacijo menijo, da bi lahko večino nasilja preprečili z drugačnimi sporočili o nasilju, ki jih družba kot širši sistem posreduje svojim pripadnicam in pripadnikom od otroštva naprej. Nujna je nična toleranca do nasilja. Nasilni so ljudje, ki si dovoljujejo, da so nasilni in ki vidijo, da njihovo nasilje in tudi nasilje drugih ni ustavljeno s strani sistema. Mnogi z nasiljem prenehajo, ko dobijo jasno sporočilo, da je njihovo ravnanje nedopustno ter hkrati kaznivo dejanje (O nasilju, 2012).

Za prenehanje uporabe nasilja je nujna zavestna osebna odločitev in učenje o nenasilni komunikaciji. Vsak se lahko nauči drugačnega načina komunikacije in reševanja notranjih ter zunanjih konfliktov. Vsak se lahko odloči, da nasilja ne bo uporabljal in ob podpori strokovnjakov preneha povzročati nasilje. Ker ima vsak človek drugačne meje, je pri preprečevanju nasilja bistveno, da se učimo, kje so meje posameznika. S preprečevanjem nasilja je tako nujno povezano tudi učenje komunikacije, da ljudje med seboj lahko govorimo o mejah (O nasilju, 2012).

1.1.5 NASILJE V ŠPORTU

Nasilje je eden najpomembnejših problemov sedanjosti, ki se vse bolj uveljavlja tudi v športu. Nasilje je vedno obstajalo in je v svetu znano kot eno najhitrejših in najučinkovitejših načinov reševanja problemov. Je fenomen vsake družbe. Nasilje je tudi posledica manipulacije z ljudmi. Današnji svet je svet nasilja, kjer se nasilje rešuje z nasiljem. Šport kot družbena institucija in dejavnost je del v sistemu svetovnega nasilja, čeprav razvija svoje lastne norme in vsebine (Petrović in Doupona, 1996).

Nasilje v športu je očitno vedno aktualna tema. Kot kažejo trenutni pojavi na tem področju – celo vedno bolj aktualna. Z razvojem športa in novimi kvalitetai smo vzporedno priča tudi nekaterim nezaželenim pojavom. Negativni pojavi in ekscesi v športu in okoli njega so očitno stari kot je star sam šport. Rodili so se z njim, iz njega izhajajo (Jugoslovansko posvetovanje Nasilje in šport, 1989).

Nasilje tako predstavlja eno najbolj resnih družbenih problematik. Vzroke nasilja lahko najdemo že v vsakdanjem življenju posameznika, saj so ljudje že od otroštva dalje izpostavljeni njegovemu vplivu. Vzorce nasilja nam v prvi vrsti ponujajo televizija, filmi in industrija. Vse to pa se odraža tudi v športu. Poleg tega dobiva nasilje v športu tudi nekatere druge pojavnne oblike (Petrović in Doupona, 1996). Te so:

- ❖ nasilje v družini ali s strani trenerja pred, med in po tekmah,
- ❖ motiviranje za nasilno igro, učenje nasilnih prijemov,
- ❖ huliganstvo na štadionih,
- ❖ zloraba nedovoljenih poživil, včasih celo brez vednosti športnika,
- ❖ imperativ zmage: “Zmaga ni vse, zmaga je edino kar velja”,
- ❖ politični interesi države, športne zveze, klubov.

V športu postaja vse pomembnejši fenomen zmage in za doseg ciljev mnogi često ne izbirajo sredstev (Petrović in Doupona, 1996). Zmaga je postala pomembnejša od igre in se s tem vedno bolj oddaljuje od znanega mota ustanovitelja modernih olimpijskih iger Pierra de Coubertina: “Važno je sodelovati in ne zmagati”. Le-to pa pogojuje nasilje v samem športu.

Tisto, kar je v športu najbolj zaskrbljujoče, niso vse bolj pogoste in surove oblike nasilja, ampak tako imenovano “tiho nasilje” (npr. dajanje nedovoljenih stimulansov, za katere športniki sploh ne vedo, zaustavljanje menstrualnega ciklusa ipd.). V isti kategoriji je tudi politično manipuliranje s športniki. Gre za politično “igro” med posameznimi državami ali celo znotraj njih med posameznimi klubi. Pogosto se pojavljajo zahteve športnih funkcionarjev, trenerjev, gledalcev in marsikdaj tudi staršev na tekmovanjih, ki zahtevajo zmago za vsako ceno, pa četudi za ceno zdravja (nastopanje poškodovanih in ne dovolj ozdravljenih tekmovalcev), kar včasih celo dvigujemo na raven herojstva (Petrović in Doupona, 1996).

Cerar in Hosta (2007) prav tako opozarjata na mnoge vidike prikritega ali tihega nasilja v športu, ki so mu izpostavljeni predvsem mladi: pretreniranost, prezahtevnost, verbalno in fizično nasilje trenerjev in staršev, nasilje medijev, ki izkrivljajo pravo podobo vrhunškega športa, ekonomsko nasilje, birokratsko nasilje itd.

Dr. Krešimir Petrović pa je o nasilju v športu zapisal: “Tako je športnik najprej in največkrat depriviran v tisti pravici, ki bi morala biti najbolj varovana: DOSTOJANSTVU. Tudi tam, kjer so športniki najbolj plačani, svoj zaslužek često dobijo s tem, da vse prepogostokrat dopustijo gaziti svoje dostojanstvo. Tesno v zvezi s problemom dostojanstva gre za pravico, ki so jo pred dvesto leti zapisali Francozi za ves civiliziran svet v 11. členu svoje Deklaracije o pravicah človeka in državljana: “Svobodna izmenjava mišljenja in misli je ena najdragocenejših človekovih pravic; vsak državljan sme torej govoriti, pisati, tiskati svobodno in odgovarja samo za zlorabo te svobode v primerih, ki jih določa zakon”. Na to temo je D. Maver zapisal: “Velika športna družina se je vedno želela predstaviti kot srečna, vesela in brez konfliktov. Svet športa je zato glede sporov in nesporazumov tako molčeč kot hodniki bolnišnic”. Dodajmo, da se le maloštevilni konflikti znotraj športa rešujejo. Večina “obvisi” v meglenem ozračju totalitarno vodenih organizacij, v katerih velja znamenita totalitaristična sintagma: “posameznik ni nič, kolektiv je vse”. Ne bi smeli varati sebe ob pomanjkljivih dokazih, da ni na osnovi take logike dokajšnje število talentov iz športa odšlo. Športniki, rojeni s talentom zavestno ali podzavestno živijo s strahom, da bi jim lahko kdo za napačno izgovorjeno besedo, kaj šele pritožbo onemogočil razvoj talenta in dosego rezultatov” (Jugoslovansko posvetovanje Nasilje in šport, 1989, str. 11).

V športu se torej pojavljajo različni interesi, ki narekujejo, da se šport kot kulturna vrednota v preseganju samega sebe spremeni v fizično in psihično težko delo, kjer so športniki bojevniki športa in sužnji trenutnih interesov tistih, ki šport vodijo, pa tudi tistih, ki ga plačujejo (Petrović in Doupona, 1996).

Z vsakim dnem tako vidimo, da je šport samo na prvi pogled “najpomembnejša postranska stvar na svetu”, ki vse bolj postaja pomembno sredstvo političnega manipuliranja, še posebno pri velikih silah. To v standardnih in latinsko-ameriških plesih v zadnjem času še posebej velja za Odprta prvenstva Velike Britanije (UK Open, Blackpool dance festival in International championship). Gre za tri največja in najprestižnejša tekmovanja v standardnih

in latinsko-ameriških plesih na svetu, katerih osvojitve mnogim plesalcem pomeni življenjski cilj. Omenjena tri tekmovanja sta od oktobra 2009 bojkotirali dve svetovni plesni velesili Rusija in Italija, z januarjem 2012 pa tudi večina evropskih držav, med njimi tudi Slovenija. Vse plesne pare, ki bojkota niso spoštovali, so ustrezno sankcionirale. Po izbruhu velikega škandala v zvezi s tem, je v juniju 2012 mednarodna plesna zveza WDSF preklicala vse prepovedi in sankcije.

1.1.5.1 NASILJE V PLESU

Tudi plesni svet pretresajo podobne zgodbe in afere o nasilju, ki smo jim priča v drugih športih. Buckroyd (2004) na primer piše, da je našla zelo malo opisov in kritik nespodbudnega ali dejansko škodljivega poučevanja trenerjev, čeprav so avtobiografije plesalcev polne tovrstnih zgodb in čeprav se plesalci pogovarjajo o tem v nedogled.

Smith (1998) je raziskal plesne šole in poklicno poučevanje plesa ter analiziral moč učitelja oziroma trenerja. Trdi, da je plesalec v tako imenovanem "konservatoriju" izoliran od vsakdanjega življenjskega sloga. Zaradi te osamitve, v kateri se praktično ne more umakniti pred "ustanovo" in v kateri se nepodrejenost kaznuje, plesalec hitro postane ubogljiv. Smith primerja "konservatorij" z Goffmanovim konceptom totalne ustanove, na primer zapora ali psihiatrične bolnišnice, v katerih zaporniki oziroma bolniki ne morejo oporekati tistim, ki imajo v rokah moč. Bistvena razlika med tema situacijama je seveda ta, da plesalec ni prisiljen ostati na "konservatoriju". Toda "konservatorij" je po Smithovih besedah postal tako močan zaradi svojega vpliva v plesnem svetu, da se plesalcem zdi, da morajo vzdržati vse, kar se v njem dogaja, če hočejo uspeti. Plesalci tako dopustijo, da z njimi ravnajo slabo.

Dejstvo je, da pri nas na področju športnega plesa ni mogoče najti nobenega pisnega vira, ki bi podkrepil pričevanja redkih avtorjev, ki so o problemu nasilja spregovorili, pa čeprav plesalci, njihovi starši in ostali, z omenjenim športom povezani ljudje, o tem neprestano razpravljajo. O kratenju pravic plesalcem lahko občasno beremo le v člankih novinarka Barbare Drnač, ki jih objavlja na plesnem spletnem forumu paradaplesa.si in jih redki posamezniki včasih tudi pokomentirajo. Večinoma so to plesalci in njihovi starši, ki se

podpisujejo z različnimi psevdonimi, saj bi razkritje njihove prave identitete utegnilo “škodovati” njihovi nadaljnji plesni karieri ali karieri njihovih otrok.

Biti poslušen temu, kar govorijo drugi, ali storiti to, kar nam ukažejo drugi, se zdi zelo dvomljivo, saj implicira odpoved naši svobodi delovanja ter sprejetje tujih napotkov in tujega nadzora nad našim delovanjem (Nastran Ule, 2000). Pa vendar je v standardnih in latinsko-ameriških plesih to pravzaprav že stalnica. Večina plesnih parov je popolnoma podrejenih svojemu trenerju in se niti ne ukvarjajo z mislijo ali je trenerjev odnos do njih korekten, pošten, dobronameren, ali jim nudi tisto kar v resnici potrebujejo za svoj napredek in uspeh, ali sprejema za njih pravilne odločitve, temveč mu enostavno slepo zaupajo in ubogajo vsak njegov namig, besedo, skratka vse kar trener od njih zahteva. Najbolj zaskrbljujoče je, da je večina takšnih parov že članov, kar pomeni, da gre za odrasle osebe stare 19 let in več, ki naj bi bile že dovolj zrele in razumne, da bi znale same presoditi kaj je za njih dobro in kaj ne. Neizpodbitna resnica je, da je takšen odnos parov do trenerja povezan z njegovo “politiko” v plesnem svetu. Ker so ponavadi trenerji tudi plesni sodniki in imajo običajno precej poznanstev z drugimi kolegi iz trenersko-sodniških vrst, ki krojijo usodo plesnih parov na tekmovanjih, je to dovolj velik povod, da se je veliko parov pripravljeno popolnoma podrediti in ubogati navodila svojega trenerja. V zameno za to pa seveda pričakujejo hiter vzpon po lestvici navzgor. Vendar pa se pogosto zgodi, da gredo za ceno svojih pričakovanj čez tisto mejo “poslušnosti”, ki bi bila še sprejemljiva in kot taka ne bi izzvala sprejetja pretiranega trenerjevega nadzora nad njihovim delovanjem, kar že označujemo s psihičnim nasiljem.

Drugo pa je, kako se na to odzivajo trenerji. Glede na omenjena dejstva lahko predvsem zelo dobro manipulirajo s pari in izkoriščajo njihovo (ne)ubogljivost za uveljavitev lastnih interesov. Nekateri med njimi gredo celo tako daleč, da si v svojem klubu izberejo par, ki se jim najbolj dobroja in ga vztrajno favorizirajo do točke, do katere sega njihova “politična” moč. Običajno so ravno ti pari tisti, ki v treninge vložijo najmanj truda, saj jim je zaradi trenerjeve zaslombe prihranjeno veliko ovir, s katerimi se na svoji poti srečujejo drugi plesni pari. Zaradi tega pari čutijo vse večji pritisk in nelagodje, kar pripomore tudi k vse bolj negativni klimi v klubu, saj morajo na koncu svojo energijo, namesto za naporene treninge, porabljati za boj za enakopraven položaj in pošten odnos, ki bi jim morala že v osnovi pripadati. Vse to pa je že psihično nasilje trenerjev nad plesalci.

1.1.6 NASILJE KOT KRŠENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC IN ČLOVEKOVIH OSEBNIH MEJ

O dobrih medčloveških odnosih lahko govorimo le, kadar vsi vključeni spoštujemo človekove pravice, ki so določene s konvencijami in zakoni. Enako pomembno je spoštovanje osebnih mej posameznic in posameznikov, ko nas oseba na njih opozori. Ne smemo pozabiti, da se naše pravice in meje končajo tam, kjer se začnejo pravice in meje drugih. Vsak človek ima pravico živeti varno, brez nasilja. Prav tako ima vsak človek pravico v okviru družbeno sprejemljivih vedenj s pomočjo nenasilne komunikacije in pravnih sredstev ščititi svoje osebne meje in svoje interese (O nasilju, 2012).

Vse več je tistih, ki so prepričani, da problematika človekovih pravic pri tekmovalnem športu ni modna muha, ki bi jo povzročila splošna usmerjenost k boju za človekove pravice, marveč dejstvo, ki ga je treba upoštevati in spoštovati. Potrebno je, da se čim prej in v čim večjem številu zavedo tega tudi športniki. Mladi in neizkušeni tekmovalci, ki usmerjajo pozornost zlasti na priprave in tekmovanja, niti ne vedo za svoje pravice in možnosti njihovega uveljavljanja. Praksa pa je v marsičem izjemno kruta in »praktiki« nepopustljivi samodržci. Športnikova nemoč v odnosu do mogočnih klubov in organizacij, predvsem pa posamičnih oblastnikov v njih, ki združujejo družbeno moč z močjo v športu, pa je več kot očitna. Poleg tega so za zaščito človekovih pravic praviloma nujne pravne norme in neodvisne institucije, ki ugotavljajo kršitve pravic in se zoper njih tudi borijo. Teh v športu praktično ni, če pa so, so praviloma del samega športnega sistema in zato često v nasprotju s sprejetimi dokumenti o človekovih pravicah in pogosto tudi z ustavo ter drugimi odgovarjajočimi zakoni. Tolmačenje pravic je zato v celoti v rokah športnih oblastnikov. Zato bi bilo nujno ustanoviti primerna neodvisna nacionalna in mednarodna telesa, kakor tudi sindikate športnikov, ki bi športnike ščitili in jim dajali pravno in moralno podporo (Petrovič, 1990).

V Franciji na primer so to uredili na svojevrsten način. Comeron (2004) navaja, da vsebuje francoska zakonodaja določilo o imenovanju »delavca, odgovornega za preprečevanje nasilja v športu«, v vsakem od šestindvajsetih departmajev. Ta oseba deluje kot vir podatkov in koordinator za lokalne športne zveze, institucije in druge organe pri boju zoper nasilje v amaterskem športu.

Petrovič (1990) piše, da vodi avtoritarni sistem tako treninga kot vodenja po vsej verjetnosti razvoj mlade osebnosti daleč od mnogih pravic in svoboščin kot civilizacijskih dosežkov demokracije. Poslušnost pogosto pretvarja športnike v robote, ki naj delajo, drugi pa bodo mislili zanje. Že samo v tem koščku resnice o nastajanju velike večine športnikov je evidentno kršenje vrste temeljnih človekovih pravic, o katerih športna srenja tako ali tako ne govori.

Zlasti funkcionarji so svojevrsten fenomen. V večini vrhunskih športov se trdno oklepajo vodilnih, zlasti mednarodnih položajev v organizacijah. Tudi 20 let in več ne spustijo oblastniškega žezla iz rok. Le biološki zakoni staranja in smrti so jim v napoto. Prav ti funkcionarji so glavni nosilci kršitve mnogih pravic športnikov, čeprav imajo formalno »čiste roke«. Od športnikov zahtevajo brezpogojno poslušnost, saj imajo zato vse možnosti. Športnikom že zmlada vsajajo spoznanje, da oni ostajajo, medtem ko športniki odhajajo. Športniku ostaja tako le ena »pravica«, da iz tega vlaka izstopi, seveda za ceno, da svoj talent in željo, da ga potrdi, v sebi zatire (Petrovič, 1990).

Petrovič (1990) še opozarja, da je načinov kršenja osnovnih človekovih pravic v športu preveč. Ena osnovnih skupin te problematike izhaja prav gotovo iz znanega dejstva, da je še vedno večina športnih organizacij v svetu vodena totalitaristično in da zaradi enega glavnih pravil boljševisko totalitarističnih sistemov, »posameznik ni nič, kolektiv je vse«, odide iz športa v teh državah veliko število talentov. Ravno iz te problematike izhaja tudi strah športnikov, seveda tistih, ki ostanejo, da bi si z »neprimerno« besedo (kakšen strah potem obstaja šele pred tem, da bi se kamorkoli pritožili), lahko onemogočili nadaljnji športni razvoj in ne bi mogli izkazati svojega talenta.

Povsem enaka situacija je že desetletja stalnica tudi v standardnih in latinsko-ameriških plesih pri nas. Plesno zvezo že 30 let vodijo isti obrazi, ki jim je v vsem tem času uspelo omenjeno sekcijo skorajda dokončno potopiti. Že danes je plesnih trenerjev in sodnikov več kot tekmovalcev v vseh kategorijah skupaj. Število plesnih parov pa se še vedno iz leta v leto vztrajno zmanjšuje. Večina jih s plesno kariero zaključijo, ker si ne želijo več nadaljevati te »mačje igre z mišjo«, ki se jo igrajo funkcionarji plesne zveze s plesalci. Nekateri redki posamezniki, ki imajo po letih krutih spletk in prevar še vedno voljo, da se dokažejo, pa odidejo pod okrilje tistih tujih plesnih zvez, ki jim nudijo predvsem bolj človeške pogoje za nadaljnji plesni razvoj.

Plesalcem standardnih in latinsko-ameriških plesov so tako najpogosteje kršene naslednje človekove pravice:

- ❖ Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice. Obdarjeni so z razumom in vestjo in bi morali ravnati drug z drugim kakor bratje (splošna deklaracija človekovih pravic, 1. člen),
- ❖ Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali okrutnemu, nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju (splošna deklaracija človekovih pravic, 5. člen),
- ❖ Nikogar se ne sme nadlegovati s samovoljnim vmešavanjem v njegovo zasebno življenje, v njegovo družino, njegovo stanovanje ali njegovo dopisovanje in tudi ne z napadi na njegovo čast in ugled. Vsakdo ima pravico do zakonskega varstva pred takšnim vmešavanjem ali takšnimi napadi (splošna deklaracija človekovih pravic, 12. člen),
- ❖ Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja in izražanja, všteti pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja in pravico, da lahko vsak išče, sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimikoli sredstvi in ne glede na meje (splošna deklaracija človekovih pravic, 19. člen),
- ❖ Vsakdo mora imeti maksimalno možnost, skladno z nacionalno tradicijo športa, ..., razvijati njegove telesne sposobnosti in možnost doseganja rezultatov v športu, ki odgovarja njegovim talentom (prevod R.P.; International Charter of Physical Education and Sport, article 2.1.).

Na žalost pa so te pravice zlasti v vrhunskih delih omenjene plesne zvrsti kršene prej praviloma kot izjemoma.

Mnogokrat so bili anketirani, marsikdaj nevede, že od otroške dobe dalje izpostavljeni duševnemu mučenju, prepogosto brutalnemu in ponižujočemu, ki se je sčasoma prelevilo v za njih normalno komunikacijo. Petrovič (1990) takšno mučenje, povzemajoč iz teorije morale V. Gligorova, imenuje mučenje brez bolečin, kjer se število mikrotraum tolikokrat ponovi, da se človek navadi živeti z duševno bolečino in jo kot tako niti več ne prepozna. Simonović (1981) pa je kot bivši vrhunski športnik, razmišljujoč o problemih odnosa trener – športnik zapisal, da to lahko stori trener športniku, ne pa človek človeku.

Petrovič (1990) še opozarja, da so športniki o svojih pravicah nepoučeni in na osnovi ustvarjalne biti obrnjeni k rezultatom in zato lahek predmet manipulacije. Športniki nikdar niso bili vzgajani v »svobodi mišljenja in izražanja«. Rojeni s talentom so v vseh sistemih v tem deprivirani in manipulirani. Zloraba športnika bi bil zato v mnogih primerih ustrezen termin za tisto, kar se dogaja na širokem področju, ki ga često označujemo z »nasiljem v športu«.

1.2 TRENER

1.2.1 VLOGA TRENERJA V ŠPORTU

Trener je zagotovo eden najpomembnejših faktorjev, ki je v največji meri zaslužen za kakovost športnikovega funkcioniranja. Vendar pa ljudje trenerski poklic razumemo zelo raznoliko. Celo športniki in sami trenerji imajo različne poglede na vlogo trenerja v športu. Prav tako najdemo tudi različna pojmovanja vloge trenerja za posamezne športne panoge. Predvsem pa vedno, ko govorimo o trenerju, pomislimo na področja, ki jih mora trener pokrivati. Tušak in Tušak (2003) navajata, da so le-ta:

- ❖ planiranje treninga,
- ❖ izvajanje treninga,
- ❖ kontrola uspešnosti treninga,
- ❖ vsestranska skrb za varovanca,
- ❖ svetovanje in pomoč svojim varovancem,
- ❖ trenerjeva vloga na tekmovanju.

Ko govorimo o planiranju treninga, s tem mislimo na tako rekoč najpomembnejši in najzahtevnejši del trenerjevil opravil. Trener naj bi se tako povezoval s strokovnjaki iz drugih področij na primer biomehanike, razvojne psihologije, športne psihologije, športne medicine in podobno (Tušak in Tušak, 2003). Z njihovo pomočjo lahko sestavi kakovosten in uravnotežen program treninga, ki mora biti prilagojen vsakemu posamezniku ali pa vsaj vsakemu plesnemu paru posebej, saj tisto kar ustreza enemu ni nujno, da v enaki meri ustreza tudi drugemu.

Velik problem večine slovenskih plesnih trenerjev pa je ravno v tem, da zavračajo kakršnokoli sodelovanje z ustrezno usposobljenimi kadri iz drugih področij, ki so prav tako zelo pomembna za pravilen in kakovosten razvoj plesalcev in posledično tudi plesnih parov. Pravzaprav se premalo zavedajo, da s svojim neznanjem iz določenih področij, zlasti velja omeniti psihologijo, svojim varovancem povzročajo veliko več škode kot koristi. Podobno pa očitno velja tudi za trenerje iz drugih športov. Kajtna in Tušak (2007) navajata raziskavo o

sodelovanju slovenskih trenerjev s strokovnjaki iz drugih področij, ki je bila izvedena leta 2002. Le-ta je pokazala, da v Sloveniji 39% trenerjev redno sodeluje s kondicijskim trenerjem, 21% s psihologom, 28% s fizioterapevtom in 4% s sociologom, medtem ko velik odstotek trenerjev v svoje delo nikoli ne vključuje strokovnjakov iz drugih področij!

Zelo pomembno je, da trener za vsakim sestavljenim programom treninga tudi "stoji" in zanj nosi polno odgovornost. Samo tak program lahko omogoča maksimalno uspešnost posameznemu plesnemu paru. Kajti vsak tekmovalec, pa naj bo v kateremkoli športu, potrebuje nekoga, ki ga uči, usmerja in vodi skozi pasti posameznega športa, ki jih ni malo. Vendar pa se prepogostokrat zgodi, da so plesalci prepuščeni sami sebi in se v ključnih trenutkih, ki lahko korenito spremenijo njihovo športno pot, nimajo na koga obrniti ali komurkoli zaupati. To je tudi eden od razlogov za velik vsip plesalcev zlasti v obdobju adolescence, ko najbolj potrebujejo pomoč in spodbudo svojega trenerja.

Tekmovanja, še zlasti pa naporni treningi, tudi dvakrat dnevno, neredko povzročijo, da so športniki slabo razpoloženi, razdražljivi, prenapeti, preobčutljivi ali celo že apatični. Da pa bi kljub temu znali realizirati svoje potencialne in s tem dosegati kar najboljše uspehe na tekmovanjih, mora biti pristop njihovih trenerjev celovit. Najprej bi morali oblikovati ustrezne zunanje pogoje. To pomeni, da naj bi poskrbeli za potovanja, prehrano, bivanje, zdravniško ali psihoterapevtsko oskrbo svojih varovancev (Tušak in Tušak, 2003). Toda o vsem tem lahko plesni pari samo sanjajo. V standardnih in latinsko-ameriških plesih je namreč že stalnica, da pari običajno potujejo na tekmovanja sami, brez trenerja. Kajti trenerji, ki so po večini tudi plesni sodniki, so običajno delegirani za sojenje tekmovanj na različne konce sveta in tako se redko zgodi, da se plesni par in njegov trener znajdetta istočasno na istem prizorišču. Tako morajo pari poskrbeti sami zase, kar pomeni, da si sami organizirajo vsa potovanja, od letalskih vozovnic in hotelov, do prehrane in prevoza na prizorišče tekmovanja. Zlasti to velja za članske plesne pare, ki večinoma tekmujejo le v tujini, saj imamo doma premalo tekmovanj, poleg tega pa so tudi prenizkega ranga in s tem tudi ne najbolj primerna za pare, ki želijo zares uspeti in se uveljaviti v svetovnem merilu.

Druga stvar za katero mora poskrbeti trener pa so pogoji dela. Plesalcem je potrebno zagotoviti treninge v pogojih, ki so čim bolj podobni tistim na tekmovanjih. Zlasti v uspešnejših plesnih klubih, ki imajo najkakovostnejše plesne pare, imajo le-ti pred pomembnejšimi tekmovanji običajno zelo dobro simulacijo realnih tekmovalnih pogojev.

Med samim tekmovanjem je potrebno plesnemu paru sproti po vsakem plesu ali pred vsakim naslednjim kolom povedati, kaj je bilo dobro in kaj naj spremeni v nadaljevanju tekmovanja. Obvezno pa se je potrebno izogibati izbruhom jeze, podcenjevanju, zaničevanju, grožnjam, nemogočim zahtevam, saj to za posameznika pomeni dodaten stres, ki zagotovo ne bo vplival pozitivno na njegov nastop v bodoče (Tušak in Tušak, 2003).

Ključni trenutek, ko mora trener odigrati najpomembnejšo in verjetno tudi najzahtevnejšo vlogo je njegova reakcija in delovanje po koncu tekmovanju, ko varovanec doseže uspeh ali neuspeh. Uspeh ali neuspeh delujeta predvsem na emocionalno področje plesalčeve osebnosti (Tušak in Tušak, 2003).

Na splošno so plesni trenerji v našem prostoru zelo šibki pri nudenju opore ob neuspehih in svetovanju svojim varovancem tako na treningih in tekmovanjih, kot tudi pri ostalih težavah, s katerimi se plesalci soočajo tekom svoje kariere. Najpogostejša napaka večine naših plesnih trenerjev je ravno ta, da neustrezno reagirajo v situacijah, ki so za pare najbolj zahtevne in bi nujno potrebovali trenerjevo pomoč, da bi lažje prebrodili kritične trenutke. Tako pa se je posameznik sam primoran soočiti z njimi in se po najboljših močeh z njimi spopasti. Veliko pa je takih, ki tega ne zmorejo in si, ali poiščejo pomoč pri drugem trenerju, ki jim je sposoben pomagati, ali pa se odločijo celo za konec svoje plesne kariere.

1.2.2 DOLŽNOSTI IN LASTNOSTI DOBREGA TRENERJA

Privzgojiti delovne navade, športni duh, sposobnosti za premagovanje zmage in poraza, etične odlike, fair odnose je zahtevno ustvarjalno delo in velika odgovornost – do sebe, plesalcev, staršev, kluba, zveze, države – celo sveta. Zahteva srce in pogum, odrekanje in ljubezen (Zagorc in Jarc, 2003). Vse to se od trenerja pričakuje. Po tem se tudi ločijo dobri in sposobni trenerji od slabih in manj sposobnih.

Buckroyd (2004) poudarja, da bi trenerji morali spoznati, da se morajo spremembe v stroki začeti z njihovim pedagoškim izobraževanjem, ki naj spodbudi bolj celostno poučevanje, h kateremu sodita tudi osebna rast in skrb za celotnega človeka. Toda trenerji, ne glede na

to, ali so pedagoško izobraženi ali ne, imajo zelo pomembno vlogo v življenju mladih, saj jim dajo ogrodje, ki lahko podpre ali pa zavre njihovo čustveno in duševno rast.

Buckroyd (2004) še piše, da bi morali trenerji zato redno obiskovati strokovna in osvežitvena izpopolnjevanja, da bi izboljšali kakovost svojega dela, posodobili metode poučevanja, se bolje seznanili s prvo pomočjo in se znebili zastarelega načina razmišljanja.

Dober trener tako ni samo soliden poznavalec svoje stroke in športa, je več kot samo učitelj in vodja. Znajti se mora tudi v psihologiji, medicini in sociologiji športa. Interesi trenerja morajo biti zelo široki (Kajtna in Tušak, 2007).

Buckroyd (2004) prav tako ugotavlja, da se področje medicine in znanosti plesa širi, zato morajo trenerji vedeti vse več o anatomiji in psihologiji ter se spoznati na prehrano in splošno telesno pripravljenost.

Sodobni trener mora zato razpolagati z izredno paleto splošnega in specialnega strokovnega znanja, tako s področja teorije kot tudi prakse. Poleg tega pa mora zaupati tudi lastnim intuitivnim občutkom, ustvarjalnim sposobnostim, da bi znal v novih, nepoznanih situacijah reševati probleme v zvezi s treningom, nastopi in tekmami ter vsakodnevnim življenjem in delom. Vloga trenerja se iz "tehnika" prevesi v "pedagoga", "psihologa", "vzgojitelja", "kreatorja", "umetnika", ki posega v plesalčevo integriteto osebnosti na tak ali drugačen način. Zgolj zanašanje na intuicijo v razmerah, ki danes vladajo v vrhunskem delu standardnih in latinsko-ameriških plesov, še zdaleč ni več dovolj za najvišje rezultate; potrebno je mojstsko obvladovanje "obrti", velika mera poguma, odločnosti, igrivosti, tenkočutnosti, iznajdljivosti, znansvene in ustvarjalne radovednosti, kritičnosti, prodornosti, entuziazma... (Zagorc, Petrović in Miladinova, 2005).

Odlika dobrega trenerja sta tudi visoka zahtevnost in spoštovanje nastajajoče osebnosti športnika. Trener naj bi imel vse tiste lastnosti, ki jih želi privzgojiti pri varovancih (Krevsel, 2001).

Od vsakega trenerja pa se navsezadnje pričakuje tudi, da nenehno, aktivno spremlja standardne in latinsko-ameriške plese, saj tako kot drugi športi tudi omenjena plesna zvrst neprestano napreduje v svojem razvoju. Skozi leta se spreminjajo posamezni stili plesanja,

koreografije, trend oblačenja in podobno. Torej, če hoče trener imeti vseskozi kvalitetne pare, ki posegajo po vrhu, mora biti vedno v “špici” lastne stroke. Na žalost pa tega razen redkih izjem ne moremo ravno trditi zlasti za starejšo generacijo slovenskih plesnih trenerjev. Le-ti se namreč ne zanimajo za spremembe in novosti, ki se uvajajo v standardnih in latinsko-ameriških plesih, se ne izobražujejo, ne spremljajo redno dogajanja, ampak zaradi svojih konzervativnih pogledov in ozkega razmišljanja stagnirajo na mestu in z leti celo nazadujejo v svojem znanju, zaradi česar so plesni pari, ki želijo doseči svetovni vrh, vse pogosteje prisiljeni odhajati po znanje k tujim plesnim strokovnjakom.

Tista lastnost, ki velikokrat ločuje samo sposobne trenerje od vrhunskih pa je inovativnost. Vrhunski trenerji niso samo v stiku s časom, ampak so vedno korak naprej in gradijo napredek neke športne panoge (Tušak in Tušak, 2003). Tak primer trenerja v standardnih in latinsko-ameriških plesih je zagotovo italijanski trener Davide Cacciari, ki ima največ vrhunskih plesnih parov in tudi sicer se ogromno tujih parov odloča za delo z njim. Je namreč eden redkih trenerjev, ki je v trening plesalcev vnesel vse pomembne komponente celostne priprave in na ta način dosegel, da njegovi pari krojijo sam svetovni vrh.

1.2.3 TRENERJEVA OSEBNOST

Tušak in Tušak (2003) pišeta, da je značaj oziroma osebnost trenerja najbolj na preizkusu pri medsebojnih odnosih z varovanci v procesu treniranja in tekmovanja. Pri tem naj bi trener upošteval določene smernice medsebojnega odnosa in interese varovancev. Trener mora v procesu treniranja in tekmovanja zagotoviti, omogočiti in ponuditi svojim varovancem:

- ❖ zaupanje,
- ❖ razvoj medsebojnih harmoničnih odnosov,
- ❖ zanimanje za varovance in njihove probleme,
- ❖ posluš za njihovo mnenje.

V splošnem največkrat govorimo o nekem, če že ne idealnem, pa vsaj uspešnem trenerju. Večina trenerjev in športnikov se strinja o nekaterih pomembnih lastnostih uspešnih trenerjev. V prvi vrsti izpostavljajo emocionalno stabilnost (sposobnost kontrole lastnih čustev) in

družabnost, ki se kažeta v uspešnem odnosu s športniki. Trener mora biti tudi sposoben sprejemati odgovorne odločitve. Športniki so mnenja, da mora biti trener oseba na katero se lahko v vsakem trenutku popolnoma zanesejo, in oseba, ki ji lahko zaupajo svoje težave (Tušak in Tušak, 2003).

Trenerjeva osebnost se odraža tudi v njegovem stilu vodenja in odnosu do športnikov (Krevsel, 2001). Ne glede na stil vodenja pa mora biti trener pri svojih športnikih priljubljen in spoštovan; to pa si mora pridobiti s svojim delom.

V športu tako najpogosteje srečamo dva različna stila vodenja, ki hkrati opisujeta tudi trenerjevo osebnost.

a) AVTORITARNA OSEBNOST

Taki trenerji imajo potrebo po kontroli ljudi okoli sebe in v delu s športniki to tudi uresničujejo. Avtoritaren trener se obnaša dominantno, se počuti nadrejenega nad ostalimi in ne dopušča drugačnih mnenj in misli, kot tudi ne dopušča nikakršne svobode posamezniku. Takšna osebnost ima lahko nekatere pozitivne vplive na športnike, ko se znajdejo v kriznih situacijah, kadar ostalim odpovedo "živci". Prav tako avtoritarna osebnost pozitivno vpliva tudi na športnike, ki so navajeni igrati podrejeno vlogo od prej in se ne bi znašli v situaciji, ko bi morali razmišljati ali odločati sami. Negotovi športniki se v stresnih situacijah ob avtoritarnem trenerju počutijo bolj varni in zaščiteni. Za vse ostale športnike pa velja, da avtoritarna osebnost trenerja lahko pogosto poruši odnos trener-tekmovalec in na ta način onemogoči nadaljnje delo (Tušak in Tušak, 2003).

b) DEMOKRATIČNA OSEBNOST

Tovrstni trenerji so običajno bolj dostopni, z njimi športniki lažje komunicirajo in vzpostavljajo medosebni odnos. Na ta način lahko trenerji spoznajo športnikove strahove in probleme, kar trenerju omogoča boljše spoznavanje in napoved športnikovega vedenja v različnih situacijah. Demokratičnemu trenerju športniki lahko posredujejo svoja mnenja in ideje, on pa njihove predloge tudi sprejema. Kadar trener prepusti del odločitev športniku, lahko od njega pričakuje tudi bolj zrelo obnašanje. Demokratičen trener torej priznava in

spoštuje različnost drugih, ceni njihove odločitve in ne nastopa samo v vlogi glavnega odločevalca (Tušak in Tušak, 2003).

Kajtna (2006) je v svoji raziskavi o liku trenerja športnega plesa, kamor uvrščamo tudi standardne in latinsko-ameriške plese, ugotavljala kakšne so značilnosti slovenskih trenerjev. V raziskavi, ki je poleg trenerjev športnega plesa zajemala tudi ostale slovenske trenerje, so bile izmerjene osebne lastnosti, motivacijske značilnosti, socialne spretnosti, čustvena inteligentnost, značilnosti vodenja in nekatera pomembna stališča. Prišla je do ugotovitve, da so trenerji športnega plesa in s tem tudi standardnih in latinsko-ameriških plesov bolj avtokratični od ostalih trenerjev. To pomeni, da so bolj nagnjeni k temu, da povedo kaj pričakujejo od svojih varovancev in k temu ne sprejemajo ugovorov ter, da so manj pripravljeni poslušati kakšne so želje njihovih varovancev.

Tušak in Tušak (2003) pa omenjata najbolj znano študijo, ki je poskušala ugotoviti, kako športniki zaznavajo svojega trenerja. Študijo je izvedel Percival, ki je med leti 1969 in 1971 zbral komentarje in sodbe ter ocene 382 kanadskih športnikov 25-ih športnih disciplin o trenerjih. Zanimivo je, da je športnikova percepcija lastnega trenerja glede na dobljene rezultate prej negativna kot pozitivna. Hkrati Percival daje kot primerjavo še samooceno trenerjev. Največje razlike so na področju mnenja o osebnosti, kjer se 72% trenerjev ocenjuje kot pozitivna osebnost, medtem ko le 32% športnikov svoje trenerje zaznava kot pozitivne osebnosti. Gledano na splošno pa je kar 66% športnikov svoje trenerje ocenilo z negativno oceno.

Delo trenerja je naporno predvsem s psihološkega stališča. Enega največjih naporov predstavljajo tekme (Dick, 1980). Trenerji in športniki so vedno vpleteni v tekmovanje tudi emocionalno. Kljub temu, da trenerji le spremljajo športnike na tekmovanjih in jih opazujejo od daleč, je pri njih opazna visoka obremenjenost – napetost (Marinko, 2003).

Bolj ko je neka tekma pomembna, večji je stres in ta negativno vpliva na delo trenerja ter posredno na njegovo počutje (Tušak in Tušak, 2003). S tega vidika mora biti trener močna emocionalna osebnost in umirjenega značaja. Trenerji, ki so bolj umirjene narave in se znajo emocionalno kontrolirati, so pri športnikih bolj priljubljeni in so jim v večjo pomoč kot agresivni, fizično aktivni, nestabilni trenerji. Trenerjevo impulzivno izražanje čustev pri športnikih izzove popolnoma neustrezne reakcije in s tem zmanjšuje možnost uspešnosti.

Trener se mora prav tako naučiti z vso odgovornostjo sprejemati kritiko, kadar je ta utemeljena (Marinko, 2003). Toda teorija govori eno, v praksi pa je velikokrat drugače. Plesalci najpogosteje trenirajo sami, brez prisotnosti trenerja. Lahko bi ocenili, da je približno 80% treningov opravljenih individualno, približno 20% pa v prisotnosti trenerja. Ta podatek pa pove marsikaj. V prvi vrsti to, da je celoten sistem delovanja v standardnih in latinsko-ameriških plesih precej drugačen od večine ostalih športov, kjer potekajo treningi le v navzočnosti trenerja. Če vzamemo samo za primer nogomet. Tam ima trener zelo zahtevno in odgovorno nalogo in je večino časa pod hudim pritiskom zlasti, ko gre za najpomembnejša tekmovanja, ko se od njegove ekipe veliko pričakuje. Vse oči javnosti so uprte vanj. Uspeh cele ekipe je velikokrat odvisen bolj od trenerjevega vodenja le-te, kot od zvenečih imen igralcev, ki igrajo v njej. Če ekipa ni dosegla zastavljenih pričakovanj, je trener tisti, ki prevzame vso odgovornost nase. V takem primeru torej bodisi odstopi ali pa ga odstavijo njegovi nadrejeni, torej lastniki ali predsedniki klubov, največkrat zaradi pritiskov javnosti. V standardnih in latinsko-ameriških plesih pa je takšna podoba dokaj nepredstavljiva. Trener vedno ostaja na svojem položaju ne glede na njegovo uspešnost ali neuspešnost in se mu zaradi bojazni pred maščevanjem celo nihče ne upa ničesar očitati. Kadar pa se slučajno oglasi kdo, ki je moral biti že zelo hudo prikrajšan za svoje pravice, da je zbral dovolj poguma, da trenerju očita njegovo odgovornost za kak neuspeh ali spodrseljaj njegovega plesnega para, je od tistega usodnega trenutka dalje v nemilosti trenerja in funkcionarjev naše Plesne zveze.

V mednarodni plesni zvezi (WDSF), ki danes šteje 88 članic, med katerimi je tudi Slovenija, si tako v zadnjem času vneto prizadevajo, da bi standardni in latinsko-ameriški plesi končno postali tudi olimpijski šport. Eden izmed ključnih pogojev zato je sprememba sodniškega sistema, rešiti pa bodo morali tudi vprašanje sporne funkcije trenerja in sodnika v isti osebi. Pod drobnogled bi bilo potrebno vzeti tudi delo trenerjev ter njihovo ravnanje s plesnimi pari, ki je tako v očeh javnosti, kot tudi v očeh velikega števila plesalcev večinoma nesprejemljivo. Ob vseh znanih dejstvih lahko zaključimo, da večina trenerjev v tej športni panogi ne opravlja svojih nalog in dolžnosti v skladu s pričakovanji in navsezadnje tudi v skladu s teoretičnimi dejstvi, ki jih navajajo številni avtorji.

1.2.4 ODNOS STARŠ - TRENER

Prve resnice in spoznanja o športu otroci najprej dobijo od staršev. Starši igrajo vidno vlogo in so pomemben model otrokom v zvezi s pomembnostjo vključevanja v športne aktivnosti. Povsem normalno je, da so večkrat prvi trenerji svojih otrok prav starši, ki so sami nekoč bili aktivni športniki ali so celo trenerji v športnih klubih. Prihodnost otroka v nekem športu je odvisna predvsem od njegovega talenta in motivacije za delo. Če otrok pokaže interes in še posebno, če ima velike izglede za uspešno športno kariero, pa je seveda prav, da ga starši maksimalno podpirajo. Pogost razlog, da otroci ne pridobijo ustreznih pozitivnih izkušenj v športu, so spori med starši in trenerji. Za otrokovo korist je nujno potrebno, da starši in trenerji konflikte rešujejo na socializiran način, saj se vedenje vseh reflektira v vedenju otrok (Tušak in Tušak, 2003). Gre za običajen konflikt, saj so trenerji pogosto mnenja, da starši predstavljajo večino problemov, medtem ko starši mislijo, da trenerji ne razumejo potreb njihovih otrok. Tako v prepirih med starši in trenerji najpogosteje prihaja do naslednjih dveh problemov - bodisi, da starši prevzamejo mesto trenerja, ali pa, da želijo trenerji starše povsem izključiti iz kluba.

Oba tovrstna problema sta prisotna tudi v standardnih in latinsko-ameriških plesih. Običajno želijo mesto trenerja prevzeti tisti starši, ki so sami nekoč obiskovali tečaje družabnih plesov, ali pa so plesali v folklornih skupinah, kar pa nima z vrhunskim delom standardnih in latinsko-ameriških plesov prav nobene zveze. Zaradi njihove zmotne predstave o lastnem znanju, se čutijo odgovorne, da imajo popoln nadzor nad treningi in tekmovanji svojih otrok in posledično tudi nad delom njihovih trenerjev. Tako se pogosto zgodi, da takšni starši precenjujejo otrokove zmožnosti, talent in zavzetost za delo. Prepričani so, da bodo s svojim nadzorom in vmešavanjem otroku pomagali, da bo uspešnejši. V takšnih pogojih, ko nekdo stalno nadzoruje vsako sekundo tvojega življenja in kariere in te utesnjuje, pa je zelo težko delati, kaj šele uspeti. Tako so njihovi otroci pogosto prikrajšani za prave in predvsem objektivne informacije, ki bi jim omogočale napredek.

V nekaterih plesnih klubih pa želijo trenerji starše povsem izključiti iz klubskega dogajanja. To tako za otroke kot za njihove starše predstavlja velik stres. Res je, da so trenerji tisti, ki imajo plesno znanje, pa vendar imajo starši vso pravico vedeti kaj se z njihovimi otroki dogaja na treningih, kako napredujejo, kaj se od njih pričakuje. Glede na to, da so se starši

pripravljene žrtvovati, da otroke vsakodnevno vozijo na treninge tudi več 10 kilometrov daleč, plačujejo vrtoglave zneske klubskih mesečnih članarin, individualnih ur, priprav, štartnin, oblek, čevljev, poti na tekmovanja in podobno, bi jih morali trenerji bolj spoštovati in jih vključiti v celoten trenažno-tekmovalni proces, namesto, da jih odganjajo. Premalo se zavedajo, da je klubski podmladek pravzaprav odvisen od staršev in le-tega zadnje čase v vseh klubih močno primanjkuje. Vzrokov zato je več, vendar pa je velika odgovornost na trenerjih, da to poskušajo spremeniti. Dejstvo je, da zaradi uveljavljenega sistema v standardnih in latinsko-ameriških plesih, ko klub plesalcem ne nudi ničesar razen možnosti, da le-ti lahko tekmujejo, trenerji od plesalcev in njihovih staršev enostavno ne morejo zahtevati vsega tistega, kar lahko zahtevajo v športih, kjer imajo tekmovalci pogodbe s klubi in so plačani zato, da hodijo na treninge ter tekmujejo za klub in reprezentanco.

1.3 PLES

Ples je kultura posameznega naroda in del kulturne izobrazbe vsakega posameznika. Lahko predstavlja tudi način človekovega življenja, kajti z vsakim gibom se v človekovi duši ustvarja zadovoljstvo. Ples sam po sebi je tako širok pojem, da ga je težko natančno definirati z besedami. Prav zato obstaja o njem mnogo različnih definicij.

Sachs (1997) je o plesu zapisal: "Ples je mati vseh umetnosti. Glasba in pesništvo obstajata v času; slikarstvo in arhitektura v prostoru. Ples živi hkrati v času in prostoru" (str. 17).

Zagorc (2006) je ples opredelila kot govorico telesa, kot gibanje ob zvoku, ritmu, govoru, glasbi in tudi v tišini. Že tisočletja je del človekove kulture, saj ga pozna vseh več kot 3000 doslej znanih kultur na svetu. Skozi svoje gibanje, skozi pesem in glasbo je človek izražal svoje hrepenenje, žalost, veselje, bolečino, povezanost z nadnaravnimi silami, bojevitost in erotičnost.

Pediček (1970) je ples definiral kot najstarejšo in po izrazni moči lepotnega sporočanja najskladnejšo in s tem tudi v nekem smislu najbolj ekzaktno umetnost.

Zaletel, Tušak in Zagorc (2006) pišejo, da poznamo danes tri vidike, ki opredeljujejo ples. To so šport, umetnost in zabava. Ples je šport, ki je tekmovalen in ima veliko različnih zvrsti. Je umetnost in izraža neko lepoto, naj so to gibi, mimika, ritem itd. Ples pa je tudi zabava. Ljudje se zabavajo in uživajo v plesu, se na ta način družijo med seboj in tudi spoznavajo nove ljudi.

1.3.1 ŠPORTNI PLES

Športni ples sodi med mlajše športne discipline, saj se začne pojavljati šele okrog leta 1920. Zagorc (2000) piše, da je športni ples najlepši dvoranski šport in sodi med najbolj zahtevne športne panoge. Zaradi svoje estetske komponente predstavlja nekakšen most med športom in umetnostjo. Še vedno pa strokovnjaki v svojih mnenjih niso usklajeni glede posameznega "deleža" obeh, tako športa kot tudi umetnosti v plesu.

Nagibanje k umetnosti je v posameznih plesnih zvrsteh različno, pa tudi različne države na svetu ga različno vrednotijo. Medtem, ko se Angleži navdušujejo za umetnost, se v Nemčiji strogo oprijemljejo športa. Vodilne težnje v svetu so veliko bolj naklonjene športu, saj je to edina možnost za uvrstitev plesa na olimpijske igre, kar vsepovsod po svetu pomeni drugačno vrednotenje dejavnosti in seveda tudi drugačen odnos države do športne panoge (Zagorc in Jarc, 2003).

Pod športni ples v Sloveniji danes prištevano tri različne plesne zvrsti in sicer:

- ❖ standardne in latinsko-ameriške plese,
- ❖ akrobatski rock'n'roll,
- ❖ moderne tekmovalne plese.

V tem diplomskem delu smo se podrobneje osredotočili le na prvo izmed naštetih plesnih zvrsti.

Vrhunski športni ples ima v Sloveniji bogato tradicijo in tudi velike tekmovalne uspehe. Vedno večja domača in mednarodna konkurenca zahteva vedno bolj natančno, sistematično in strokovno delo z mladimi plesalci ter vedno bolj celovit pristop k tej športni panogi (Zaletel idr., 2006).

Čeprav je glavni cilj plesa estetski (izvesti lep gib, doseči skladnost v gibanju, lepoto, eleganco, preciznot, harmoničnost, usklajenost z glasbo ipd.), pa je vse naštetno možno le ob zadostni telesni pripravi plesalca, ki je osnova za plesalčevo vrhunsko športno formo. Telesno pripravo nadgradi še psihična in kasneje "umetniška", seveda pa se vse tri medsebojno prepletajo in dopolnjujejo (Zaletel idr., 2006).

Tako morajo plesalci v prvi vrsti čim bolj razviti svoje telesne sposobnosti - moč, hitrost, gibljivost, vzdržljivost, ravnotežje, preciznost, še zlasti pa koordinacijo. Poleg vseh naštetih sposobnosti pa dandanes plesalci potrebujejo veliko kondicijsko pripravljenost, predvsem vzdržljivostno moč. Pri doseganju teh sposobnosti jim pomagajo različne telesne vadbe kot so aerobika, fitnes, joga, pilates, ki izboljšujejo telesno pripravo. Vse pomembnejša sestavina plesalčevega treninga pa postaja tudi temeljita psihična priprava.

Rebula (2011) piše, da lahko nadarjenega plesalca začetnika opazimo že po prvih urah plesne vadbe. Odlični rezultati se lahko pokažejo že na prvih manjših tekmovanjih. Vendar pa na večjih, mednarodnih tekmovanjih zmagujejo tisti športniki, ki so za uspeh pripravljeni, poleg danega talenta, tudi veliko delati, imeti discipliniran pristop in v športnem plesu vztrajati leta in leta. Samo natančno načrtovani treningi in dobra psihofizična priprava lahko vodijo športnika - plesalca do vrhunskih rezultatov.

Veliko plesalcev zato trenira vsak dan, vrhunski tekmovalci celo dvakrat na dan, vendar razvoj plesa zahteva še veliko več. Današnja športna znanost je s pomočjo znanstvenih in strokovnih spoznanj razvila sistem treninga, ki omogoča, da gibalne sposobnosti v veliki meri pridobimo in izboljšamo. V plesu obstaja veliko specifičnih metod, ki se uporabljajo za razvoj gibalnih sposobnosti. Trenerji so tisti, ki bi morali vedeti, kdaj in kako jih uporabiti. Ravno teoretično znanje o gibalnih sposobnostih, uporabi metod in sredstev za njihov razvoj, načrtovanju treninga omogoča praktično izvedbo treninga v taki obliki, da vodi tekmovalni par k zastavljenemu rezultatu (Zagorc idr., 2005).

Poleg maksimalne telesne pripravljenosti vpliva na uspešnost nastopa tudi psihična pripravljenost. Psihična stabilnost je pogoj, ki ima v ključnih trenutkih tekme zelo pomembno vlogo in je nepogrešljiva pri uspehih, predvsem na velikih tekmovanjih. Glavni cilj psihične priprave je ustvariti ugodno počutje, primerno vzdušje med plesalcema, ki ga podpirajo pozitivne misli, samozaupanje in samozavest. Ključno vlogo ima odnos med plesalcema, ki mora temeljiti na medsebojnem spoštovanju in brezpogojni podpori (Zagorc idr., 2005).

1.3.1.1 STANDARDNI IN LATINSKO-AMERIŠKI PLESI

a) Standardni plesi

Skupino standardnih plesov sestavlja 5 plesov: angleški valček, tango, dunajski valček, slowfox in quickstep, ki so se razvili v Evropi, kjer so jim Angleži ustvarili značilen stil. So bolj umirjenega značaja in se plešejo v zaprti plesni drži. Plesalka in plesalec sta v stalnem telesnem kontaktu in plešeta po navidezni krožnici po prostoru, v nasprotni smeri od urinega kazalca, kar imenujemo plesna smer (Zaletel idr., 2006). Gibanje v standardnih plesih je

tekoče, mehko, odlikujejo pa se tudi po plavajoči breztežnosti in hitrih reakcijah v gibanju. Izhodišče je naravno gibanje, za katerega je potrebna velika energija s čim manj vidnega napora. Gre za lahkotnost gibanja, ki večkrat ustvarja iluzijo lebdenja (Zagorc, 2001).

b) Latinsko-ameriški plesi

Latinsko-ameriške plese sestavljajo: samba, cha-cha-cha, rumba, passo doble in jive, ki prihajajo iz držav Južne in Srednje Amerike, kjer so se oblikovali pod vplivom afriških črncev, evropskih belih priseljencev in domorodcev (južnoameriški Indijanci). Plesi se med seboj zelo razlikujejo v karakterju, kar predstavlja za plesalce precejšen izziv. Plese odlikujejo številni obrati in hitre spremembe smeri ter elementi ravnotežja. Drža plesnega para je odprta, plesalka in plesalec velikokrat plešeta sama, narazen in obrnjena stran drug od drugega, kar pomeni za sinhronizacijo in za usklajeno plesno predstavitev, ki je podlaga tekmovalne uspešnosti v latinsko-ameriških plesih, še dodatno obremenitev (Zaletel idr., 2006).

1.4 PROBLEM, CILJI IN HIPOTEZE

Kot dolgoletna tekmovalka standardnih in latinsko-ameriških plesov, osnovanih bolj na avtokratizmu kot na demokraciji, sem čutila potrebo, da v sodelovanju s slovenskimi plesalci in plesalkami mladinske in članske kategorije, vsaj do neke mere raziščem in ovrednotim svoje lastne izkušnje in poglede na psihično nasilje trenerjev nad plesalci, ki se po mnenju mnogih udeležencev tega športa redno izvaja. Obenem pa želim tudi širši javnosti predstaviti dogajanje v tej športni panogi, ki je mnogim povsem nepoznano.

Razlog za obdelavo te tematike tiči v mojih (pre)številnih negativnih izkušnjah z mnogimi plesnimi trenerji. Sama sem njihove zahteve in ultimate pogosto občutila kot prisilo v nekaj, v kar sama nisem verjela ali želela storiti in sem bila pogosto v dilemi kako naj odreagiram. Velikokrat sem se tudi spraševala kako podobne izkušnje doživljajo drugi plesalci, zato sem se odločila pridobiti tudi njihove odgovore, ki bi podprli ali zavrnilo moje razmišljanje o obravnavani temi. Dodatno me je k tej raziskavi spodbudilo tudi dejstvo, da pri nas o tem problemu še ni bilo opravljenih nobenih raziskav niti ni mogoče zaslediti nobenih pisnih virov.

Za trenerje lahko rečem, da imajo izoblikovano neko svojo vizijo, zastavljen nek določen plan dela s plesalci, ki običajno izhaja iz njihovih lastnih tekmovalnih izkušenj. Ker pa se tudi standardni in latinsko-ameriški plesi, tako kot vsi športi, stalno razvijajo in stremijo k odkrivanju vedno novih možnosti, se plesni pari nemalokrat s trenerjevimi nazori in prepričanji ne strinjajo povsem. Poleg tega je v tej športni panogi velik problem tudi finančni vložek plesalcev in predvsem njihovih staršev, kar je še dodatna ovira, ki pogosto otežuje komunikacijo in odnose na relaciji plesalec – trener – starš.

Navsezadnje je to tudi šport v katerem o razpletu tekmovanj odloča človeški faktor – sodnik, čigar odločitvi ne gre oporekati. Ravno zaradi prisotnosti subjektivnega ocenjevanja nastopajočih, pa so plesni pari velikokrat pod ogromnim psihičnim pritiskom, saj se da končni rezultat posameznega plesnega para velikokrat napovedati že vnaprej. To pa je tudi najpogostejši razlog za psihične težave, ki se kažejo v pomanjkanju motivacije za nadaljnje delo, depresivnosti, anksioznosti, zmanjšani samozavesti, ki posledično nemalokrat vodijo do telesnih bolezni, stresnih poškodb, razprtij med plesnimi pari in trenerji in tako tudi do

odhodov parov v druge plesne klube ali celo pod okrilje tujih plesnih zvez, razpadov dobrih in perspektivnih plesnih parov in nenazadnje tudi do predčasnega končanja tekmovalne plesne kariere mnogih plesalcev.

Predmet raziskave je bil torej ugotoviti kakšen je trenerjev odnos do omenjenih plesalcev in plesalk, preveriti ali trenerji izvajajo katere od številnih oblik psihičnega nasilja nad svojimi varovanci ter kako pogosto se to dogaja.

Zanimalo nas je predvsem kako psihično nasilje trenerjev nad plesalci in plesalkami vpliva na njihovo tekmovalno uspešnost, katere so najpogostejše oblike nasilja in kako se na nasilje odzivajo njegove žrtve.

Temeljni cilji tega diplomskega dela so naslednji:

- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, kakšen je odnos trenerjev do plesalcev standardnih in latinsko-ameriških plesov glede na spol;
- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, kako negativno (nasilno) vedenje trenerjev vpliva na plesalce glede na spol;
- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, kako negativno (nasilno) vedenje trenerjev vpliva na plesalce glede na starost anketirancev;
- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, kako bi odreagirali plesalci kot žrtve psihičnega nasilja glede na spol;
- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, kako bi odreagirali plesalci kot žrtve psihičnega nasilja glede na starost anketirancev;
- ❖ ugotoviti, ali obstajajo razlike v tem, katere so posledice psihičnega nasilja glede na starost anketirancev;

Na osnovi postavljenih ciljev se bom opredelila na naslednje hipoteze:

H1 - Več moških kot žensk je podvrženih kritiziranju njihovega trenerja.

H02 - Ni razlik v tem, kako negativno vedenje trenerjev vpliva na plesalce glede na spol.

H3 - Starejši anketiranci (člani) se manj obremenjujejo zaradi trenerjevega negativnega vedenja do njih kot mlajši anketiranci (mladinci).

H04 – Ni razlik v tem, kako bi odreagirali plesalci kot žrtve psihičnega nasilja glede na spol.

H5 - Zaradi trenerjevega psihičnega nasilja je pripravljeno klub zamenjati več starejših anketirancev (članov) kot mlajših anketirancev (mladincev).

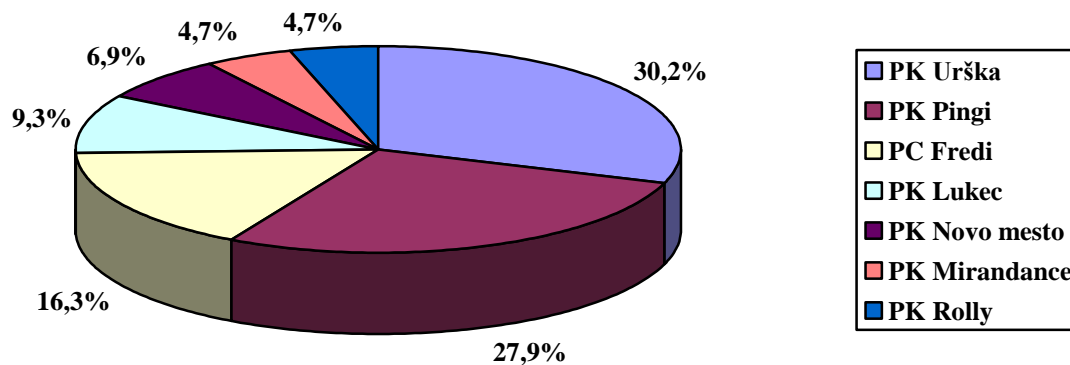
H6 - Za posledico psihičnega nasilja je depresivnost izbralo več starejših anketirancev (članov) kot mlajših anketirancev (mladincev).

2 METODE DELA

2.1 PREIZKUŠANCI

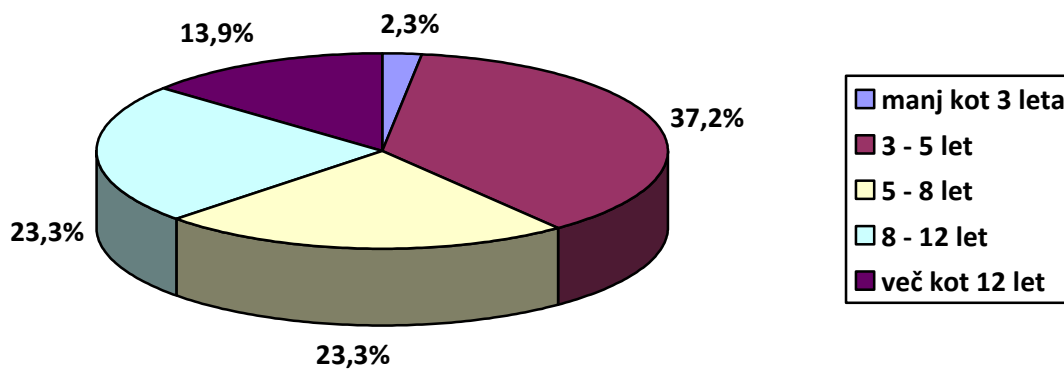
V raziskavo so bili vključeni plesalci in plesalke standardnih in latinsko-ameriških plesov. Vzorec je obsegal skupno 43 preizkušancev, od tega 23 žensk in 20 moških. 20 preizkušancev tekmuje v mladinski, 23 preizkušancev pa v članski starostni kategoriji. Merjenci so stari od 12 do 27 let, njihova povprečna starost znaša 18,58 let, standardna deviacija pa znaša 3,9.

Preizkušanci prihajajo iz sedmih različnih plesnih klubov po Sloveniji. Največ in sicer 30,2% preizkušancev prihaja iz PK Urška, 27,9% preizkušancev je iz PK Pingi, 16,3% preizkušancev pleše za PC Fredi, 9,3% merjencev tekmuje za PK Lukec, 6,9% merjencev za PK Novo mesto, po 4,7% preizkušancev pa prihaja iz plesnih klubov Mirandance in Rolly.

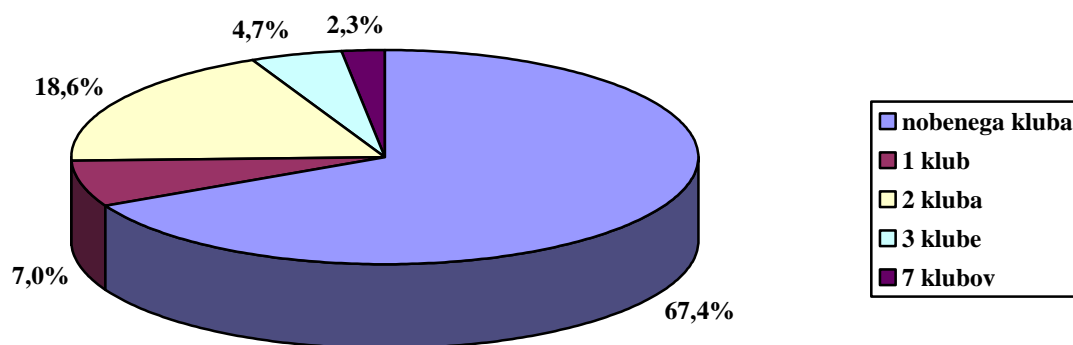
Slika 1. Grafični prikaz pripadnosti merjencev po plesnih klubih.

Izmed vseh v vzorec vključenih merjencev je 2,3% takih, ki aktivno tekmujejo manj kot 3 leta. Največ in sicer kar 37,2% merjencev tekmuje 3 – 5 let, 23,3% anketirancev tekmuje 5 – 8 let, prav toliko (23,3%) jih tekmuje tudi 8 – 12 let. Več kot 12 let pa tekmuje 13,9% vprašanih.

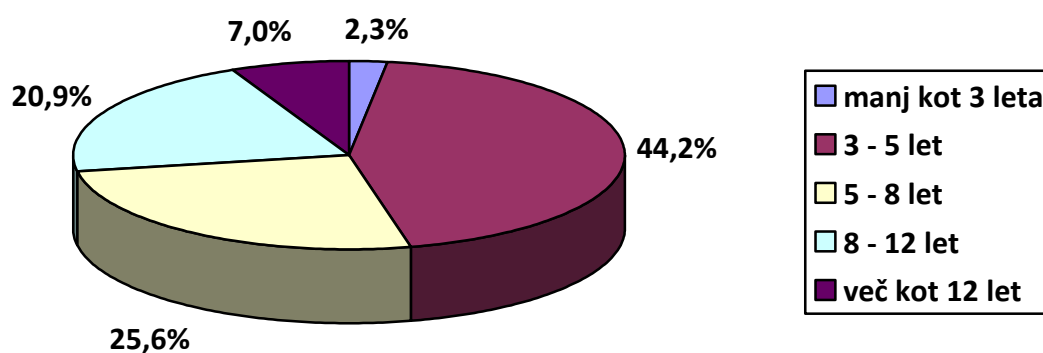
Slika 2. Grafični prikaz števila tekmovalnih let merjencev.

Kar 67,4% preizkušancev v svoji plesni karieri ni zamenjalo nobenega plesnega kluba in še vedno tekmujejo za isti plesni klub, v katerega so se vpisali na začetku svoje plesne kariere. 7% anketirancev je zamenjalo en plesni klub, 18,6% vprašanih je v svoji karieri zamenjalo dva plesna kluba, 4,7% vprašanih je zamenjalo 3 klube, 2,3% preizkušancev pa je v svoji plesni karieri zamenjalo kar 7 klubov.

Slika 3. Grafični prikaz števila menjav plesnih klubov.

Manj kot tri leta je za isti plesni klub tekmovalo 2,3 % vseh anketirancev. 3 – 5 let je za isti plesni klub tekmovalo 44,2 % vprašanih. 25,6 % merjencev je za isti klub tekmovalo 5 – 8 let. 8 – 12 let je za isti klub tekmovalo 20,9 % vprašanih, več kot 12 let pa je za isti plesni klub tekmovalo 7 % vseh preizkušancev.

Slika 4. Grafični prikaz maksimalnega števila let zastopanja plesnega kluba.

2.2 PRIPOMOČKI

Podatke sem pridobila s pomočjo anketnega vprašalnika, ki sem ga sestavila v ta namen. Vprašalnik obsega skupno 18 vprašanj zaprtega tipa, kjer so odgovori na vprašanja omejeni. Reševanje vprašalnikov je potekalo anonimno. Vprašalnik je sestavljen iz dveh delov. Prvih 6 vprašanj se nanaša na demografske podatke (spol, starost, število tekmovalnih let, število zamenjav klubov, maksimalno število let zastopanja kluba, klubska pripadnost). Ostalih 12 vprašanj se nanaša na odnos trenerja do plesalca in psihično nasilje.

Starost merjencev sem omejila na dve skupini:

- ❖ mladinci (12 – 18 let),
- ❖ člani (19 – 35).

2.3 POSTOPEK

Sprva sem poiskala in pregledala obstoječo literaturo na temo psihičnega nasilja v športu. Le-to je bilo zelo težko najti, saj o tej temi ni veliko zapisanega. Nato je sledila sestava anketnega vprašalnika. V raziskavo sem želela vključiti čim več plesalcev in plesalk standardnih in latinsko-ameriških plesov. Tako sem del anketnih vprašalnikov poslala po pošti, saj so bili v raziskavo vključeni plesalci iz vse Slovenije, del pa sem jih razdelila plesalcem po treningu. Vsi anketni vprašalniki so bili izpolnjeni in vrnjeni v roku treh tednov. Podatke je bilo zbrati dokaj težko, saj je populacija plesalcev standardnih in latinsko-ameriških plesov zelo majhna, poleg tega pa je nekaj plesalcev tudi odklonilo sodelovanje v raziskavi iz osebnih razlogov.

Dobljene podatke sem nato obdelala z računalniškima programoma SPSS Statistics 17.0 in Microsoft Office Word 2007. Za ugotavljanje statistično značilnih razlik po spolu in po starosti sem uporabila Hi-kvadrat test v programu SPSS Statistics 17.0. Pri vprašanjih, kjer je posamezen odgovor izbralo manj kot 5 merjencev in zaradi tega ni bilo mogoče izračunati Hi-kvadrat testa, sem uporabila kvalitativno analizo. Vsi rezultati so predstavljeni grafično.

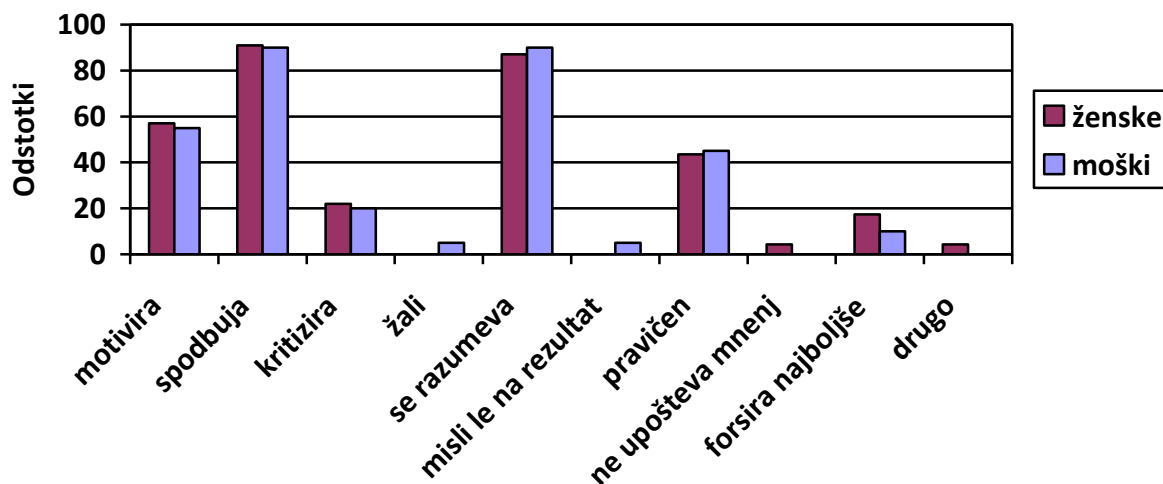
3 REZULTATI

3.1 RAZLIKE V ZAZNAVANJU PSIHIČNEGA NASILJA GLEDE NA SPOL

ANALIZA RAZLIK GLEDE NA SPOL

Za ugotavljanje statistično značilnih razlik med moškimi in ženskami ni bilo mogoče izračunati Hi-kvadrat testa, saj je posamezne odgovore izbralo premalo merjencev. Tako smo opravili kvalitativno analizo podatkov.

1. vprašanje: Kakšen je odnos trenerja do tebe?

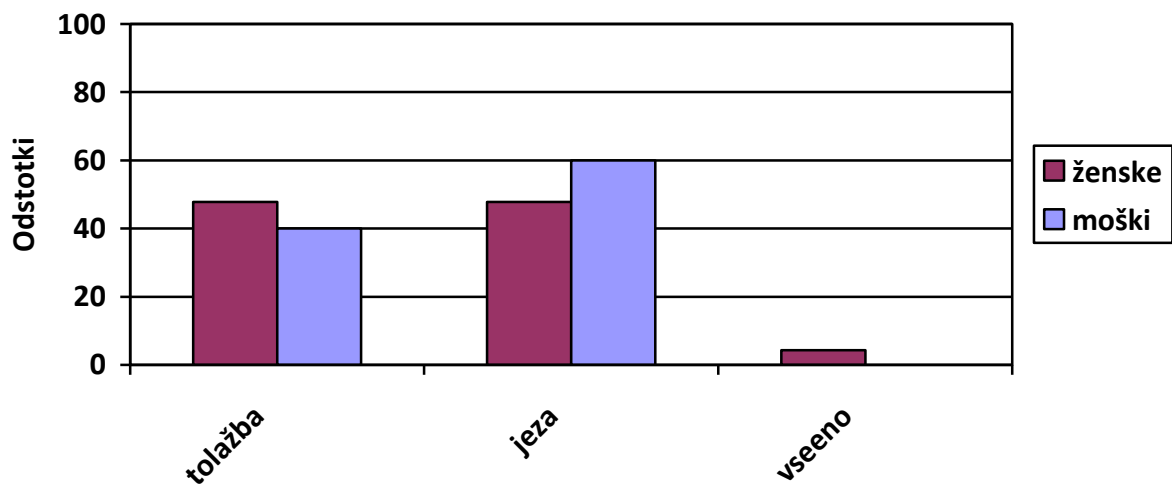

Slika 5. Grafični prikaz trenerjevega odnosa do plesalcev.

56,5% žensk in 55% moških je odgovorilo, da jih njihov trener na treningih in tekmah motivira. 91,3% žensk in 90% moških je odgovorilo, da imajo trenerja, ki jih na treningih in

tekmovanjih spodbuja. 21,7% žensk in 20% moških je odgovorilo, da jih njihov trener pogosto kritizira. 5% moških je odgovorilo, da jih trener žali ali ponižuje, medtem ko enakega mnenja nima nobena izmed žensk. 87% žensk in 90% moških je odgovorilo, da se s svojim trenerjem razumejo dobro. 5% moških je odgovorilo, da je njihov trener usmerjen le v rezultat, ob tem pa se ne meni za vsakdanje težave plesalcev. Enakega mnenja nima nobena izmed žensk. 43,5% žensk in 45% moških je svojega trenerja opisalo kot pravičnega, ki se trudi enakopravno obravnavati vse plesalce. 4,3% žensk je odgovorilo, da njihov trener ne upošteva mnenj plesalcev. Istega odgovora ni izbral nihče od moških. 17,4% žensk in 10% moških je odgovorilo, da ima trenerja, ki forsira le najboljše tekmovalce v klubu. 4,3% žensk pa je izbralo odgovor drugo. Nihče izmed vprašanih pa ni izbral odgovora, da je njegovemu trenerju vseeno zanj.

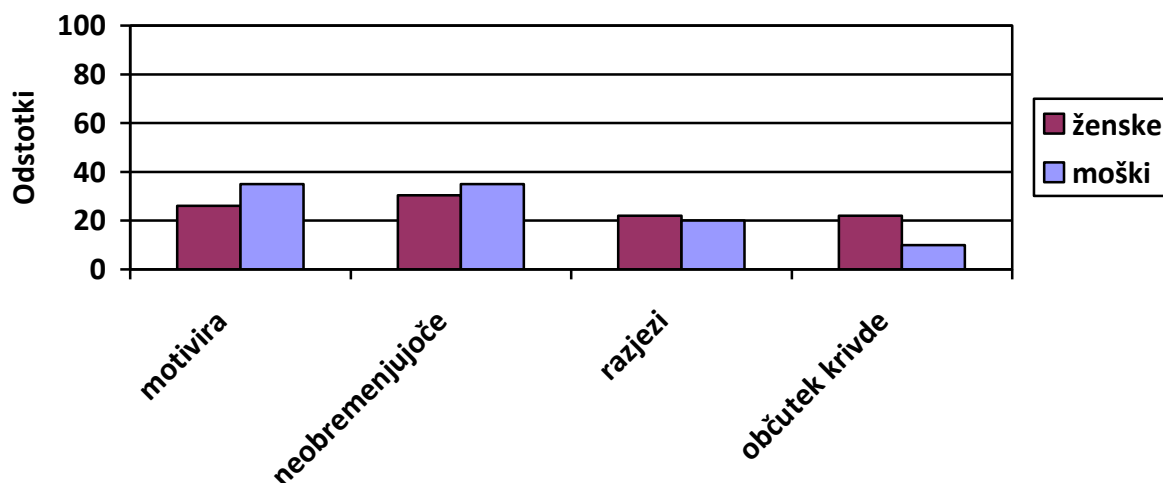
2. vprašanje: Kako pristopa trener do vaju s plesalcem/ko po koncu tekmovanja v primeru poraza?

Slika 6. Grafični prikaz trenerjevega pristopa do plesnega para po koncu tekmovanja v primeru poraza.

47,8% žensk je odgovorilo, da jih njihov trener po koncu tekmovanja v primeru poraza tolaži. Takega trenerja ima tudi 40% moških. 47,8% žensk je odgovorilo, da se njihov trener po porazu na tekmovanju jezi na njih. Isto je odgovorilo kar 60% moških. Nihče izmed vprašanih ni odgovoril, da jih njihov trener ignorira, žali ali da plesni par krivi za poraz. 4,3% žensk pa je mnenja, da je njihovemu trenerju vseeno za plesni par, če je bil poraženec na tekmi.

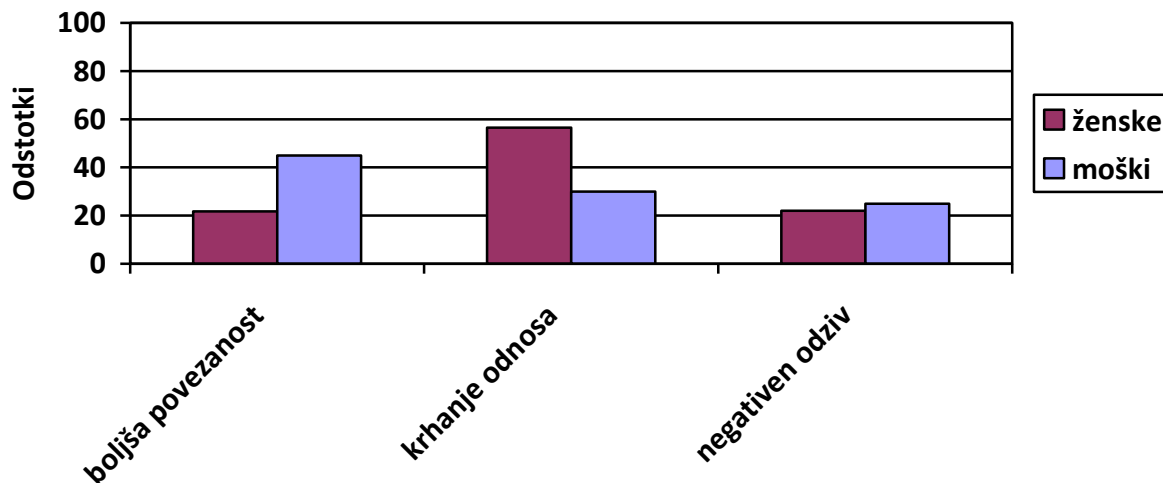
3. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na tvoj nastop na tekmovanju?

Slika 7. Grafični prikaz vpliva trenerjevega negativnega pristopa na plesalčev nastop na tekmovanju.

26,1% žensk je odgovorilo, da jih trenerjev negativen pristop do njih na tekmovanju še dodatno motivira. Enako je odgovorilo 35% moških. 30,4% žensk je odgovorilo, da se ne obremenjujejo s trenerjevim pristopom do njih. Isto je odgovorilo 35% moških. 21,7% žensk in 20% moških je odgovorilo, da jih tak trenerjev pristop razjezi. 21,7% žensk in 10% moških je odgovorilo, da se zaradi takšnega trenerjevega obnašanja počutijo krivo in ponižujoče. Nihče izmed vprašanih pa ni odgovoril, da mu je vseeno, kakšen odnos ima njegov trener do njega.

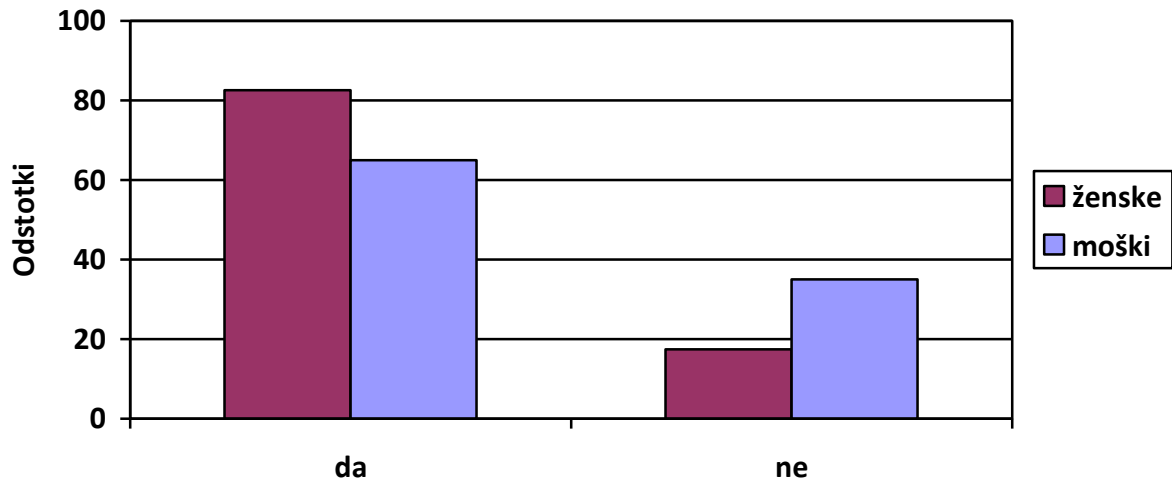
4. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na vajin odnos s soplesalcem/ko?

Slika 8. Grafični prikaz vpliva trenerjevega negativnega pristopa na odnos med soplesalcema.

21,7% žensk je odgovorilo, da takšen odnos plesalca še bolj poveže in se ne obremenjujeta s trenerjem. Enako je odgovorilo kar 45% moških. Kar 56,5% žensk in 30% moških je odgovorilo, da takšen odnos trenerja na par vpliva negativno, saj se začne krhati tudi njun odnos in se začneta prepirati. Posledično pa to vodi tudi do razdrtja plesnega para. 21,7% žensk in 25% moških pa je odgovorilo, da soplesalca držita skupaj in se negativno odzoveta na trenerja.

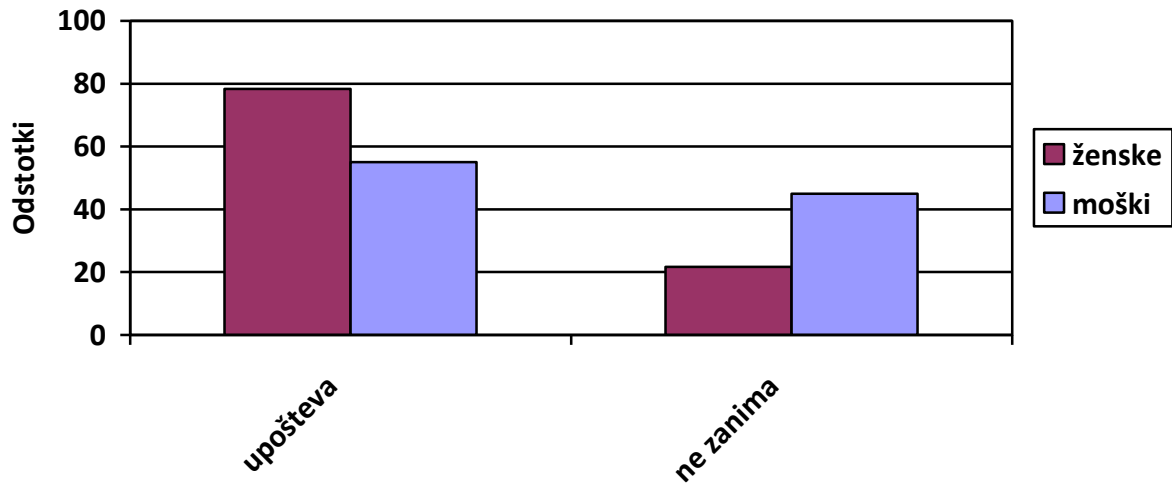
5. vprašanje: Ali imaš možnost izražati in uresničevati svoje ideje, mnenja, predloge?

Slika 9. Grafični prikaz možnosti izražanja lastnega mnenja pri trenerju.

82,6% žensk je odgovorilo, da imajo možnost izražati svoje ideje in mnenja pri trenerju. Isto je odgovorilo 65% moških. Takih, ki pri trenerju nimajo možnost izražati lastnega mnenja in uresničevati svojih idej pa je 17,4% žensk in kar 35% moških.

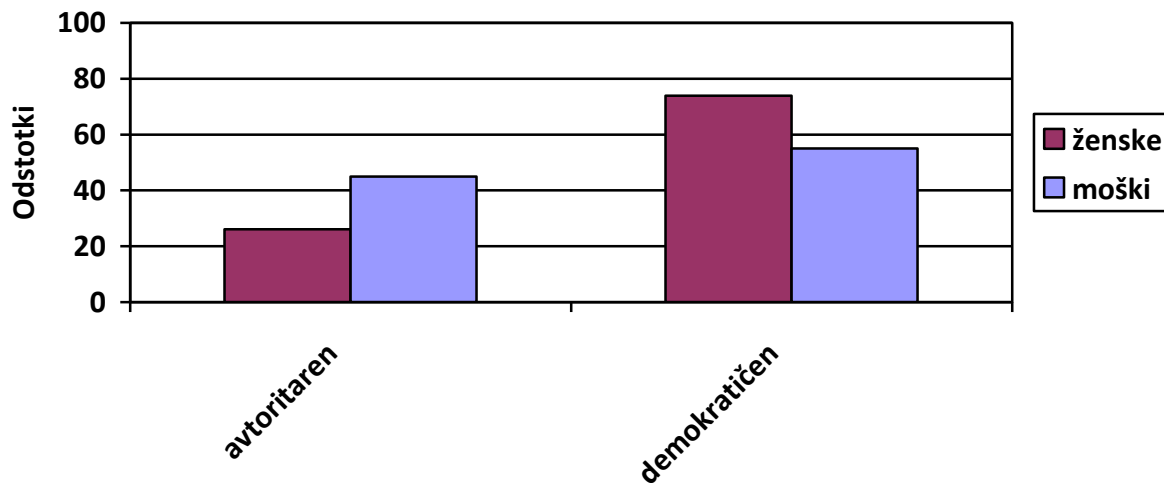
6. vprašanje: Kako tvoje mnenje vpliva na trenerja?

Slika 10. Grafični prikaz vpliva plesalčevega mnenja na trenerja.

78,3% žensk je odgovorilo, da njihov trener upošteva njihovo izraženo mnenje. Isti odgovor je izbralo 55% moških. 21,7% žensk in 45% moških je odgovorilo, da njihovega trenerja mnenje plesalcev ne zanima, saj pravi, da ima vedno prav le on, od svojih plesalcev v klubu pa zahteva poslušnost in ubogljivost. Nihče od vprašanih pa očitno še ni doživel, da bi mu trener postavil ultimatum ali naj ga brezpogojno posluša ali pa naj zapusti njegov klub. Kljub temu je znanih kar nekaj takšnih primerov, ki so se zgodili v plesnem centru Fredi.

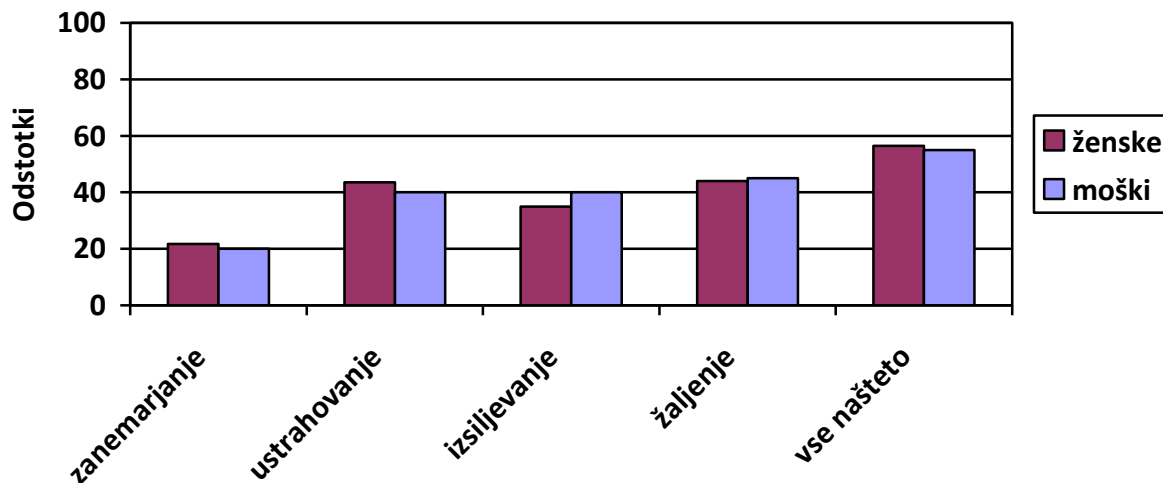
7. vprašanje: Kakšen način vodenja uporablja tvoj trener?

Slika 11. Grafični prikaz trenerjevega načina vodenja.

26,1% žensk je odgovorilo, da ima njihov trener avtoritaren način vodenja. Takšnega trenerja ima tudi 45% moških. Kar 73,9% žensk in 55% moških pa ima demokratičnega trenerja.

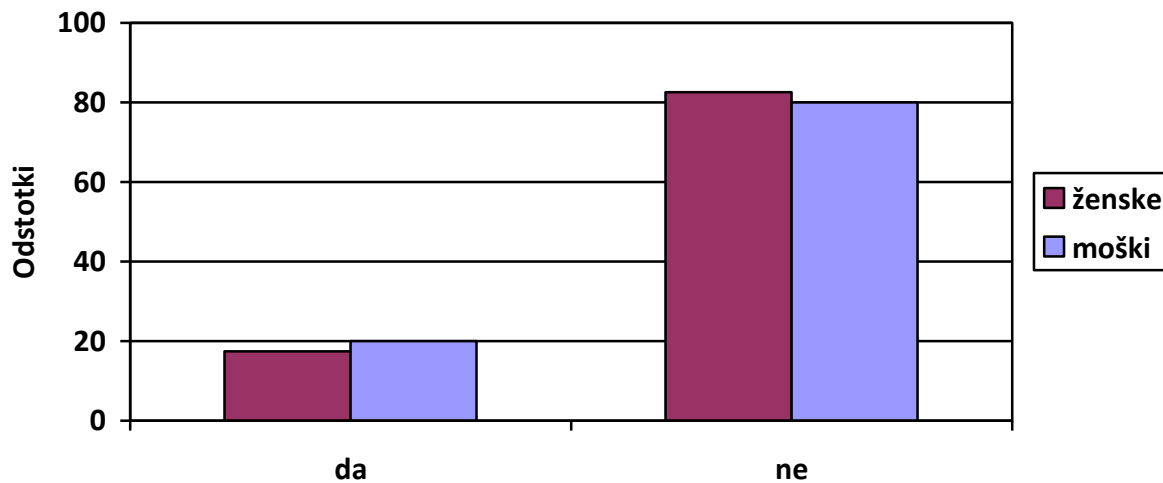
8. vprašanje: Kaj razumeš pod pojmom psihično nasilje?

Slika 12. Grafični prikaz pojmovanja psihičnega nasilja.

21,7% žensk in 20% moških pod pojmom psihično nasilje razume zanemarjanje. 43,5% žensk in 40% moških je kot psihično nasilje navedlo ustrahovanje. 34,8% žensk in 40% moških je mnenja, da je dejanje psihičnega nasilja izsiljevanje. 43,5% žensk in 45% moških je odgovorilo, da med dejanja psihičnega nasilja sodi žaljenje. Kar 56,5% žensk in 55% moških je odgovorilo, da pod psihično nasilje spadajo vsa naštetu dejanja. Nihče izmed vprašanih pa ni izbral pretepanja ali navedel katero drugo dejanje psihičnega nasilja.

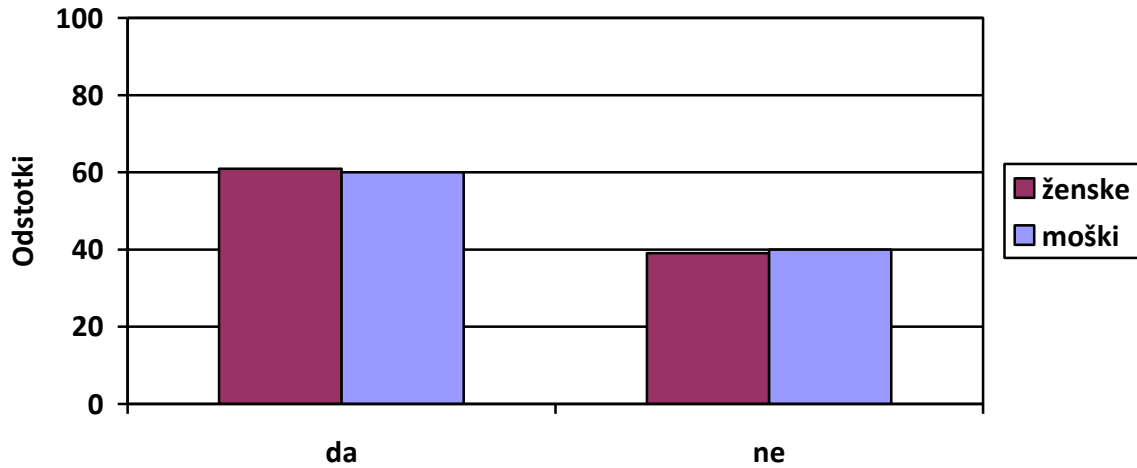
9. vprašanje: Ali si bil/a v svoji plesni karieri kdaj žrtv psihičnega nasilja s strani trenerja?

Slika 13. Grafični prikaz odstotka žrtv psihičnega nasilja s strani trenerjev.

17,4% žensk in 20% moških je v svoji plesni karieri že bilo žrtv psihičnega nasilja s strani katerega od svojih trenerjev. 82,6% žensk in 80% moških pa je odgovorilo, da v svoji karieri še niso izkusili nasilja. Kljub temu je podatek zaskrbljujoč, saj je nasilje na svoji koži občutila že vsaj petina moških in malenkost manj žensk.

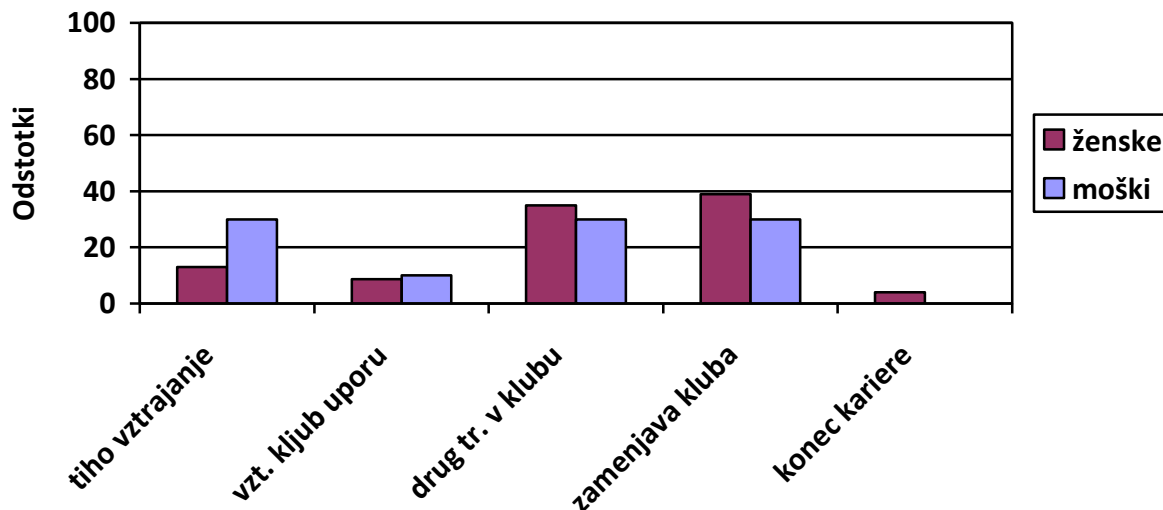
10. vprašanje: Ali so po tvojem mnenju tudi starši pod psihičnim pritiskom s strani trenerja?

Slika 14. Grafični prikaz odstotka staršev, ki so po mnenju plesalcev žrtve psihičnega nasilja s strani trenerjev.

Kar 60,9% žensk in 60% moških je odgovorilo, da so po njihovem mnenju tudi starši plesalcev žrtve trenerjevih psihičnih pritiskov. 39,1% žensk in 40% moških pa je mnenja, da temu ni tako. Takšni podatki pa so naravnost skrb zbujujoči, saj to pomeni, da je skoraj dve tretjini staršev žrtv psihičnega nasilja s strani plesnih trenerjev njihovih otrok.

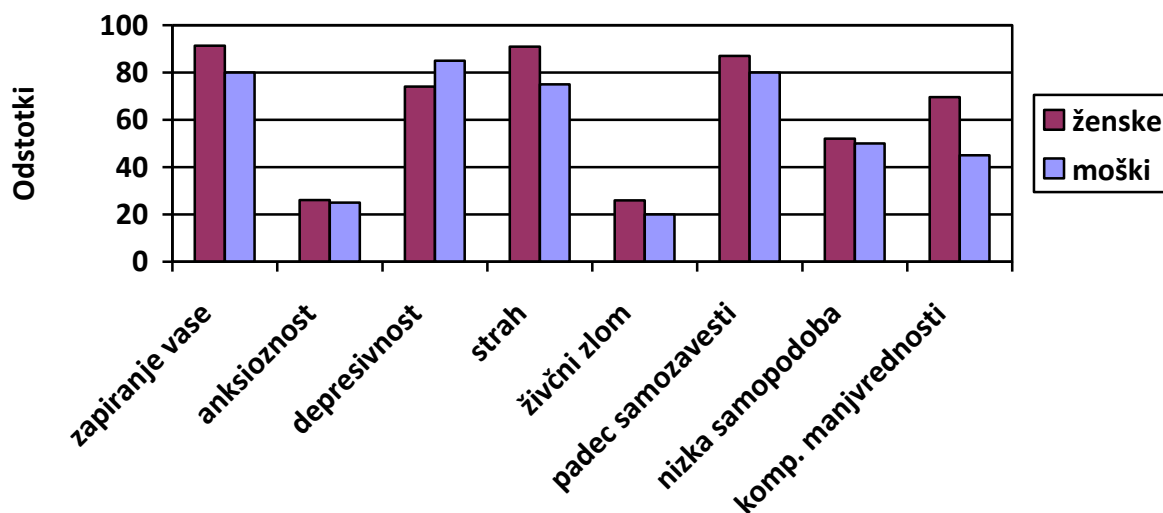
11. vprašanje: Če bi bil/a žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja, kako bi odreagirala/a?

Slika 15. Grafični prikaz reakcij plesalcev v primeru, da bi bili žrtve nasilja s strani trenerjev.

Kar 13% žensk in 30% moških je odgovorilo, da bi kljub doživljanju nasilja s strani svojega trenerja še vedno tiho vztrajali pri njem. 8,7% žensk in 10% moških bi se takemu trenerju uprli in se z njim tudi prepirali, vendar bi še vedno vztrajali, da je njihov trener. 34,8% žensk in 30% moških je odgovorilo, da bi svojega nasilnega trenerja zamenjali, vendar bi še vedno ostali v istem klubu. 39,1% žensk in 30% moških je odgovorilo, da bi zamenjali plesni klub, če bi imeli opravka z nasilnim trenerjem. 4,3% žensk pa je odgovorilo, da bi v takem primeru končale s svojo plesno kariero.

12. vprašanje: Prosim navedi nekaj posledic, ki so po tvoje odraz psihičnega nasilja s strani trenerja.

Slika 16. Grafični prikaz posledic psihičnega nasilja.

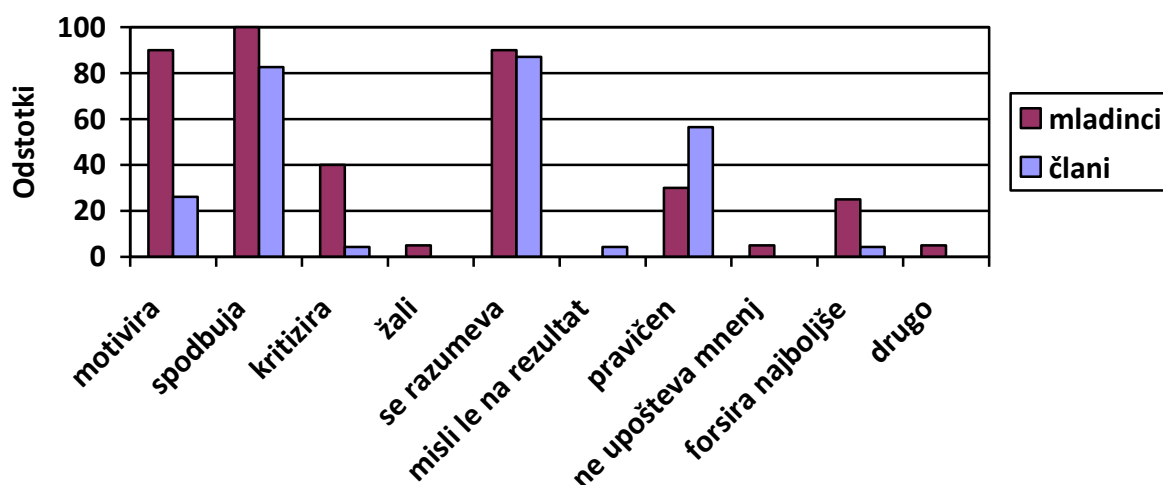
Kar 91,3% žensk in 80% moških je odgovorilo, da se začne žrtev nasilja zapirati vase. 26,1% žensk in 25% moških je odgovorilo, da žrtev nasilja postane anksiozna. 73,9% žensk in 85% moških je odgovorilo, da žrtev postane depresivna. 91,3% žensk in 75% moških je odgovorilo, da se pri žrtvi nasilja pojavi strah. 26,1% žensk in 20% moških je odgovorilo, da žrtev lahko doživi živčni zlom. 87% žensk in 80% moških je kot posledico nasilja navedlo padec samozavesti. Za žrtvino nizko samopodobo se je odločilo 52,2% žensk in 50% moških. 69,6% žensk in 45% moških je mnenja, da žrtev lahko dobi kompleks manjvrednosti. Nihče od vprašanih pa ni mnenja, da lahko žrtev nasilja postane celo samomorilna.

3.2 RAZLIKE V ZAZNAVANJU PSIHIČNEGA NASILJA GLEDE NA STAROST

ANALIZA RAZLIK GLEDE NA STAROST

Za ugotavljanje statistično značilnih razlik med mladinci in člani, smo za odgovore, ki jih je izbralo zadostno število merjencev (več kot 5), uporabili Hi-kvadrat test, pri katerem so se pokazale nekatere statistično značilne razlike. Pri vseh ostalih odgovorih, kjer Hi-kvadrat testa ni bilo mogoče uporabiti, smo opravili kvalitativno analizo podatkov.

1. vprašanje: Kakšen je odnos trenerja do tebe?

Slika 17. Grafični prikaz trenerjevega odnosa do plesalcev.

Kar 90% mladincev in le 26,1% članov je odgovorilo, da jih njihov trener na treningih in tekmah motivira. Vsi mladinci (100%) so odgovorili, da imajo trenerja, ki jih spodbuja. Takega trenerja ima 82,6% članov. 40% mladincev in le 4,3% članov je odgovorilo, da jih njihov trener pogosto kritizira. 5% mladincev je odgovorilo, da jih trener žali ali ponižuje,

medtem ko enakega mnenja nima nihče izmed članov. 90% mladincev in 87% članov je odgovorilo, da se s svojim trenerjem razumejo dobro. 4,3% članov je odgovorilo, da je njihov trener usmerjen le v rezultat, ob tem pa se ne meni za vsakdanje težave plesalcev. Enakega mnenja ni nihče izmed mladincev. 30% mladincev in 56,5% članov je svojega trenerja opisalo kot pravičnega, ki se trudi enakopravno obravnavati vse plesalce. 5% mladincev je odgovorilo, da njihov trener ne upošteva mnenj plesalcev. Istega odgovora ni izbral nihče od članov. 25% mladincev in 4,3% članov je odgovorilo, da imajo trenerja, ki forsira le najboljše tekmovalce v klubu. 5% mladincev pa je izbralo odgovor drugo. Nihče izmed vprašanih pa ni izbral odgovora, da je njegovemu trenerju vseeno zanj.

Tabela 1

Hi-kvadrat test za trenerjevo motiviranje plesalcev

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
17,72	0,000

Pri nekaterih odgovorih na prvo vprašanje ankete prihaja do statistično pomembnih razlik ($p < 0,05$) glede na starost anketirancev. 90% mladincev je odgovorilo, da jih trener na treningih in tekmovanjih motivira. Isti odgovor je izbralo le 26,1% članov.

Tabela 2

Hi-kvadrat test za trenerjevo spodbujanje plesalcev

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
3,84	0,050

Tudi pri drugem odgovoru, da trener plesalce spodbuja na treningih in tekmovanjih prihaja do statistično pomembnih razlik pri mladincih in članih. Vsi mladinci (100%) so odgovorili, da imajo trenerja, ki jih na treningih in tekmovanjih spodbuja. Takega trenerja ima 82,6% članov.

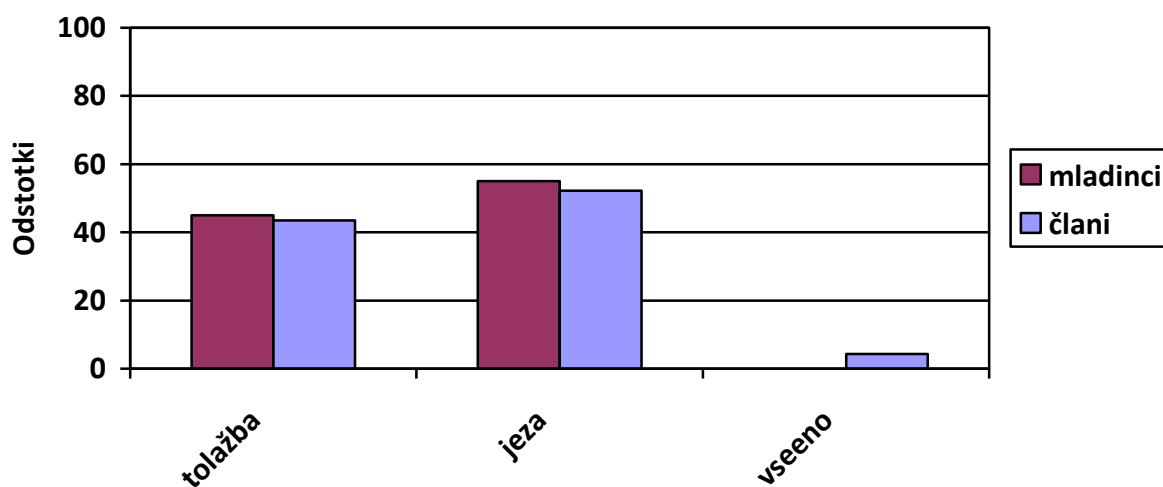
Tabela 3

Hi-kvadrat test za trenerjev pravičen in enakopraven odnos do plesalcev

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
3,05	0,081t

Glede na starost obstaja tendenca k statistično pomembni razliki ($0,05 < p < 0,10$) pri odgovoru, da se trener trudi biti pravičen in enakopraven do vseh plesalcev. To lahko trdimo z 8,1% verjetnostjo. Le 30% mladincev je svojega trenerja opisalo s trditvijo, da se trudi biti pravičen in enakopraven do vseh parov v klubu. Enak odgovor je izbralo 56,5% članov.

2. vprašanje: Kako pristopa trener do vaju s plesalcem/ko po koncu tekmovanja v primeru poraza?

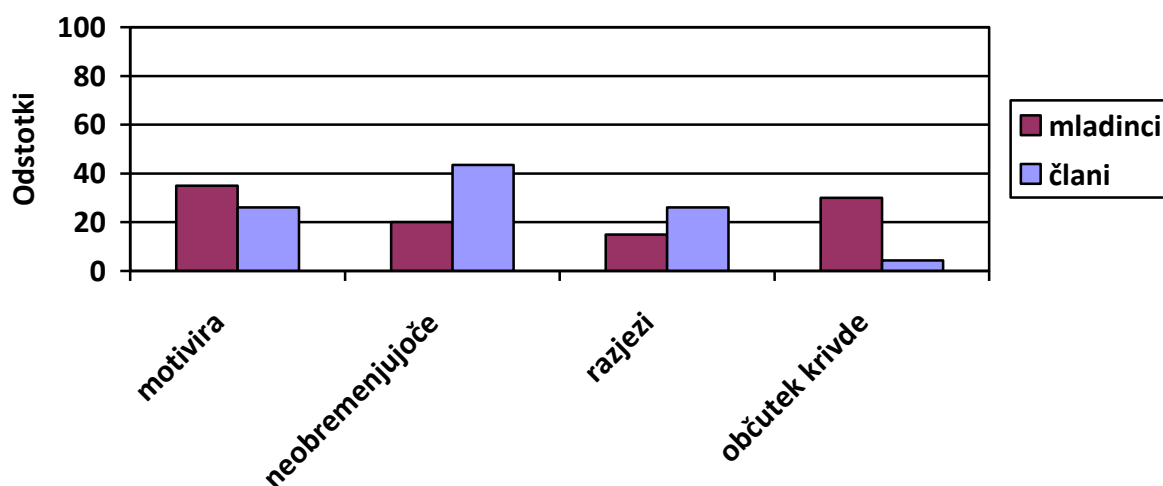

Slika 18. Grafični prikaz trenerjevega pristopa do plesnega para po koncu tekmovanja v primeru poraza.

45% mladincev je odgovorilo, da jih njihov trener po koncu tekmovanja v primeru poraza tolaži. Takega trenerja ima tudi 43,5% članov. 55% mladincev je odgovorilo, da se njihov

trener po porazu na tekmovanju jezi na njih. Isto je odgovorilo 52,2% članov. Nihče izmed vprašanih ni odgovoril, da jih njihov trener ignorira, žali ali da plesni par krivi za poraz. 4,3% članov pa je mnenja, da je njihovemu trenerju vseeno za plesni par, če je bil poraženec na tekmi.

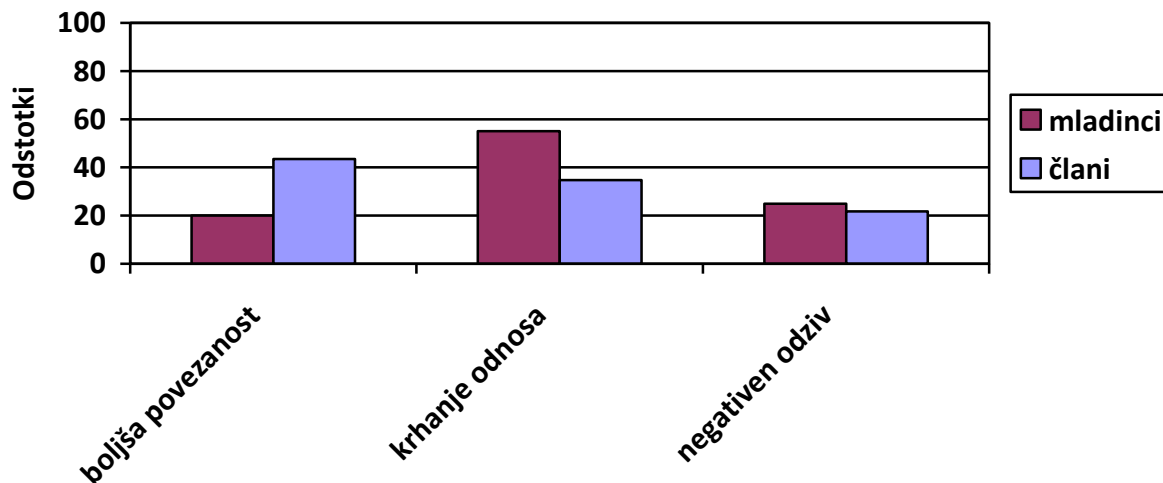
3. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na tvoj nastop na tekmovanju?

Slika 19. Grafični prikaz vpliva trenerjevega negativnega pristopa na plesalčev nastop na tekmovanju.

35% mladincev je odgovorilo, da jih trenerjev negativen pristop do njih na tekmovanju še dodatno motivira. Enako je odgovorilo 26,1% članov. 20% mladincev je odgovorilo, da se ne obremenjujejo s trenerjevim pristopom do njih. Isto je odgovorilo 43,5% članov. 15% mladincev in 26,1% članov je odgovorilo, da jih tak trenerjev pristop razjezi. 30% mladincev in 4,3% članov je odgovorilo, da se zaradi takšnega trenerjevega obnašanja počutijo krivo in ponižujoče. Nihče izmed vprašanih pa ni odgovoril, da mu je vseeno, kakšen odnos ima njegov trener do njega.

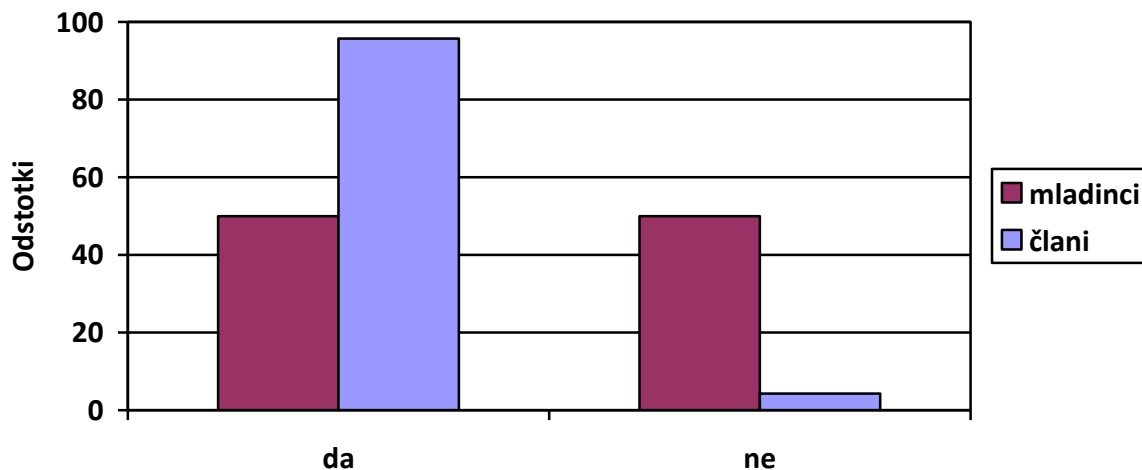
4. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na vajin odnos s soplesalcem/ko?

Slika 20. Grafični prikaz vpliva trenerjevega negativnega pristopa na odnos med soplesalcema.

20% mladincev je odgovorilo, da takšen odnos plesalca še bolj poveže in se ne obremenjujeta s trenerjem. Enako je odgovorilo kar 43,5% članov. Kar 55% mladincev in 34,8% članov je odgovorilo, da takšen odnos trenerja na par vpliva negativno, saj se začne krhati tudi njun odnos in se začneta prepirati. Posledično pa to vodi tudi do razdrtja plesnega para. 25% mladincev in 21,7% članov pa je odgovorilo, da soplesalca držita skupaj in se negativno odzoveta na trenerja.

5. vprašanje: Ali imaš možnost izražati in uresničevati svoje ideje, mnenja, predloge?

Slika 21. Grafični prikaz možnosti izražanja lastnega mnenja pri trenerju.

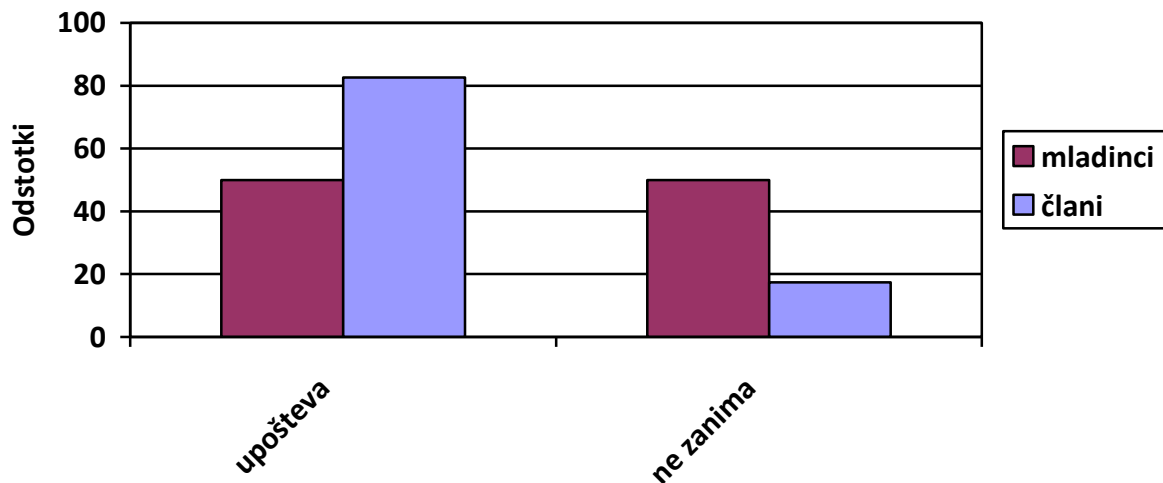
Tabela 4

Hi-kvadrat test za plesalčevo izražanje mnenja pri trenerju

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
11,71	0,001

Pri mladincih in članih prihaja do statistično pomembnih razlik ($p < 0,05$), saj je 50% mladincev odgovorilo, da jim trener dopušča možnost izražati in uresničevati svoje mnenje. Takšno možnost ima kar 95,7% članov. Trenerja, ki plesalcem ne dopušča, da izrazijo svoje mnenje, če se ne strinjajo povsem z njegovim, ima le 4,3% članov in kar 50% mladincev.

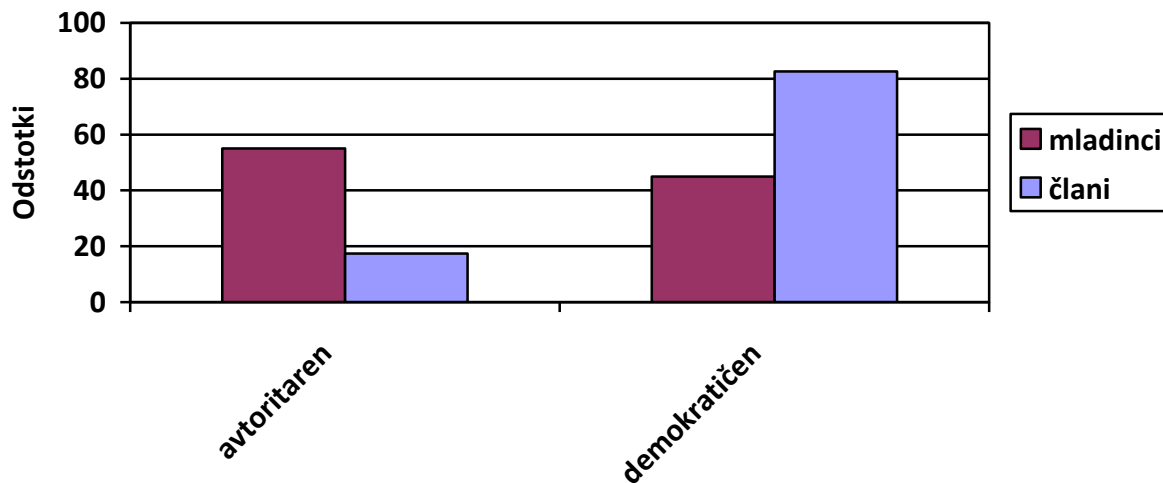
6. vprašanje: Kako tvoje mnenje vpliva na trenerja?

Slika 22. Grafični prikaz vpliva plesalčevega mnenja na trenerja.

50% mladincev je odgovorilo, da njihov trener upošteva njihovo izraženo mnenje. Isti odgovor je izbralo kar 82,6% članov. 50% mladincev in 17,4% članov je odgovorilo, da njihovega trenerja mnenje plesalcev ne zanima, saj pravi, da ima vedno prav le on, od svojih plesalcev v klubu pa zahteva poslušnost in ubogljivost. Nihče od vprašanih pa ni izbral odgovora, da mu trener postavi ultimat ali naj ga brezpogojno posluša ali pa naj zapusti njegov klub.

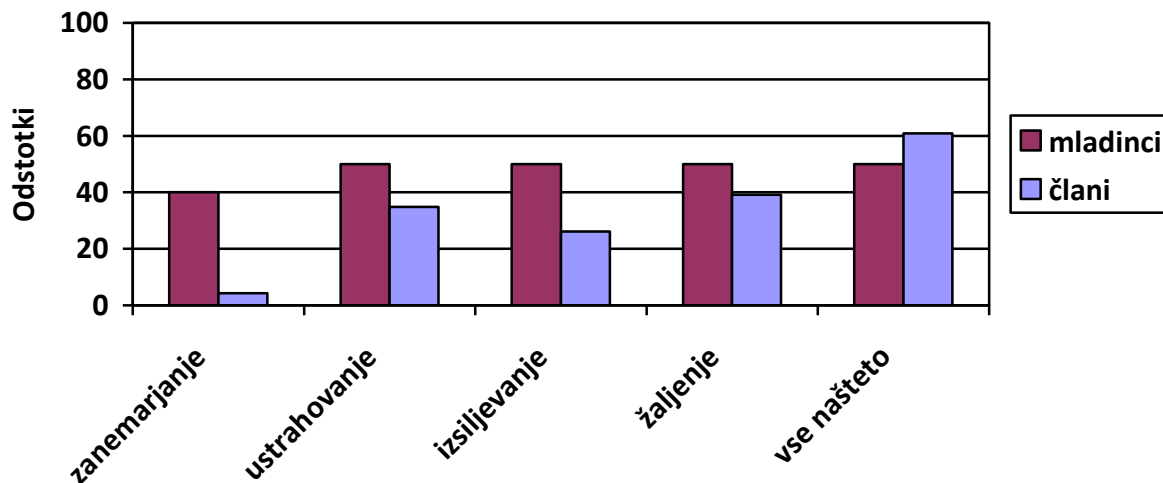
7. vprašanje: Kakšen način vodenja uporablja tvoj trener?

Slika 23. Grafični prikaz trenerjevega načina vodenja.

55% mladincev je odgovorilo, da ima njihov trener avtoritaren način vodenja. Takšnega trenerja ima tudi 17,4% članov. 45% mladincev in kar 82,6% članov pa ima demokratičnega trenerja.

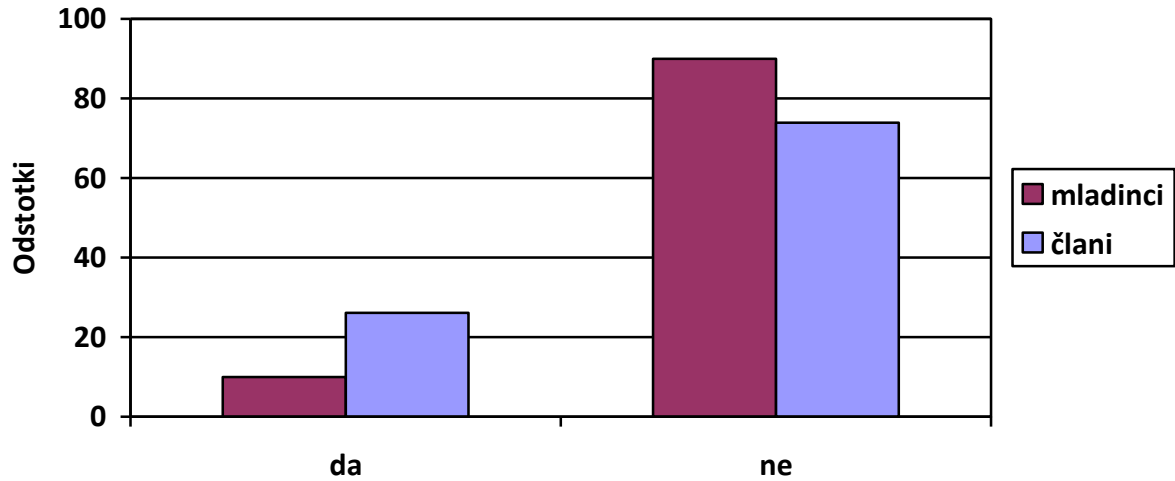
8. vprašanje: Kaj razumeš pod pojmom psihično nasilje?

Slika 24. Grafični prikaz pojmovanja psihičnega nasilja.

40% mladincev in le 4,3% članov pod pojmom psihično nasilje razume zanemarjanje. 50% mladincev in 34,8% članov je kot psihično nasilje navedlo ustrahovanje. 50% mladincev in 26,1% članov je mnenja, da je dejanje psihičnega nasilja izsiljevanje. 50% mladincev in 39,1% članov je odgovorilo, da med dejanja psihičnega nasilja sodi žaljenje. 50% mladincev in kar 60,9% članov je odgovorilo, da pod psihično nasilje spadajo vsa naštetata dejanja. Nihče izmed vprašanih pa ni izbral pretepanja ali navedel katero drugo dejanje psihičnega nasilja.

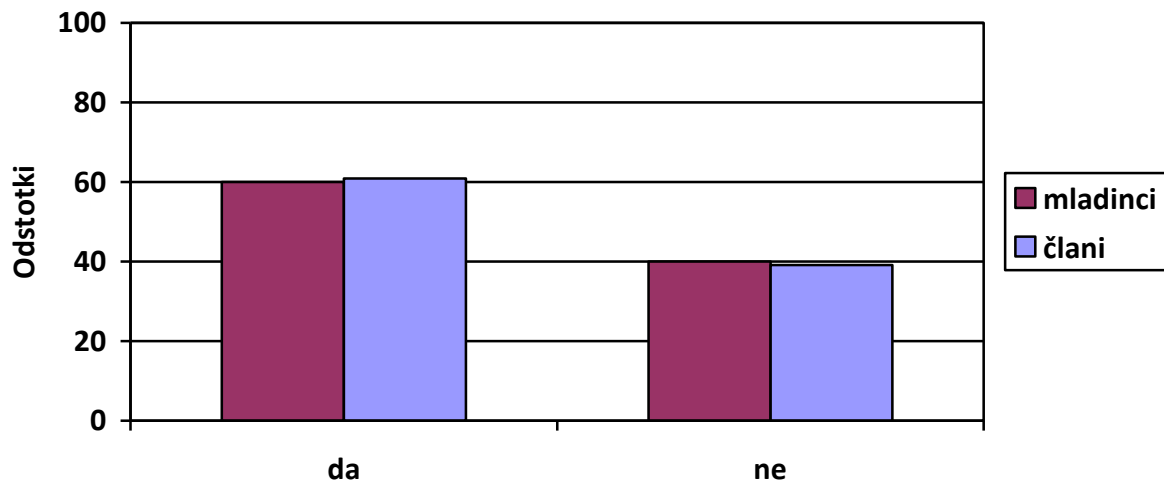
9. vprašanje: Ali si bil/a v svoji plesni karieri kdaj žrtv psihičnega nasilja s strani trenerja?

Slika 25. Grafični prikaz odstotka žrtev psihičnega nasilja s strani trenerjev.

10% mladincev in 26,1% članov je v svoji plesni karieri že bilo žrtv psihičnega nasilja s strani katerega od svojih trenerjev. Kar 90% mladincev in 73,9% članov pa je odgovorilo, da v svoji karieri še niso izkusili nasilja. Kljub temu pa se ob takšnih podatkih poraja vprašanje ali ni žrtv psihičnega nasilja v plesu še več, pa se morda tega niti še ne zavedajo.

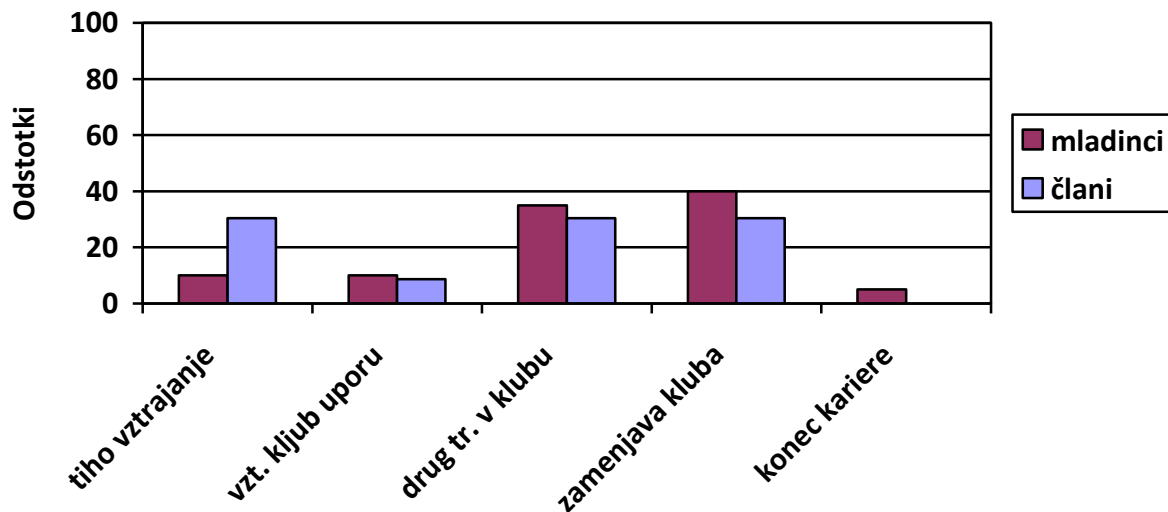
10. vprašanje: Ali so po tvojem mnenju tudi starši pod psihičnim pritiskom s strani trenerja?

Slika 26. Grafični prikaz odstotka staršev, ki so po mnenju plesalcev žrtve psihičnega nasilja s strani trenerjev.

Kar 60% mladincev in 60,9% članov je odgovorilo, da so po njihovem mnenju tudi starši plesalcev žrtve trenerjevih psihičnih pritiskov. 40% mladincev in 39,1% članov pa je mnenja, da temu ni tako. Vsekakor so takšni podatki zaskrbljujoči.

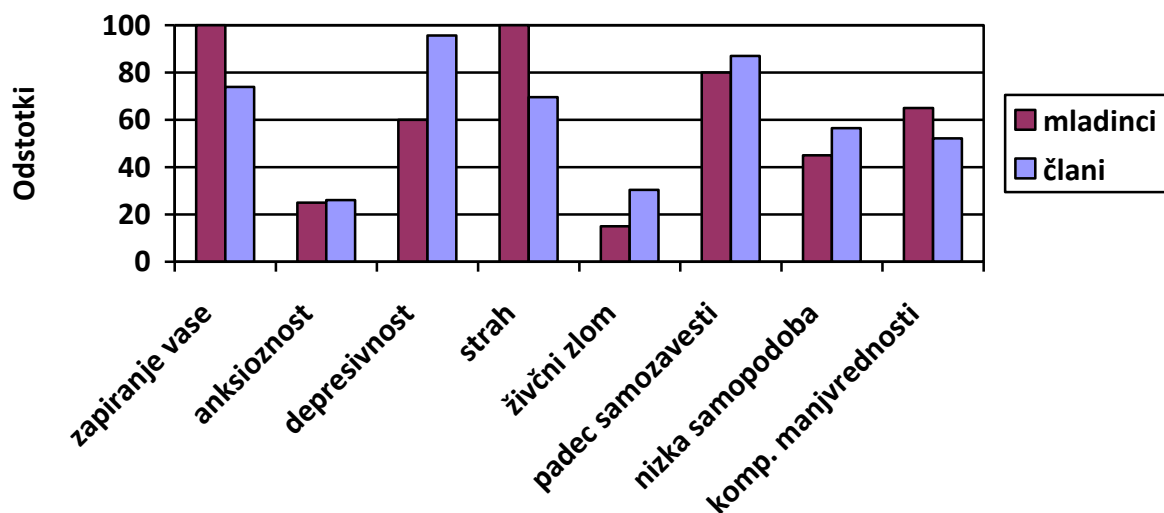
11. vprašanje: Če bi bil/a žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja, kako bi odreagirala/a?

Slika 27. Grafični prikaz reakcij plesalcev v primeru, da bi bili žrtve nasilja s strani trenerjev.

Kar 10% mladincev in 30,4% članov je odgovorilo, da bi kljub doživljanju nasilja s strani svojega trenerja še vedno tiho vztrajali pri njem. 10% mladincev in 8,7% članov bi se takemu trenerju uprli in se z njim tudi prepirali, vendar bi še vedno vztrajali, da je njihov trener. 35% mladincev in 30,4% članov je odgovorilo, da bi svojega nasilnega trenerja zamenjali, vendar bi še vedno ostali v istem klubu. 40% mladincev in 30,4% članov je odgovorilo, da bi zamenjali plesni klub, če bi imeli opravka z nasilnim trenerjem. 5% mladincev pa je odgovorilo, da bi v takem primeru končali s svojo plesno kariero.

12. vprašanje: Prosim navedi nekaj posledic, ki so po tvoje odraz psihičnega nasilja s strani trenerja.

Slika 28. Grafični prikaz posledic psihičnega nasilja.

Kar vsi mladinci (100%) so za posledico nasilja izbrali zapiranje vase. Isti odgovor je izbralo 73,9% članov. 25% mladincev in 26,1% članov je odgovorilo, da žrtev nasilja postane anksiozna. 60% mladincev in kar 95,7% članov je odgovorilo, da žrtev postane depresivna. Vsi mladinci (100%) so odgovorili, da se pri žrtvi nasilja pojavi strah. Istega mnenja je 69,6% članov. 15% mladincev in 30,4% članov je odgovorilo, da žrtev lahko doživi živčni zlom. 80% mladincev in 87% članov je kot posledico nasilja navedlo padec samozavesti. Za žrtvino nizko samopodobo se je odločilo 45% mladincev in 56,5% članov. 65% mladincev in 52,2% članov je mnenja, da žrtev lahko dobi kompleks manjvrednosti. Nihče od vprašanih pa ni mnenja, da lahko žrtev nasilja postane celo samomorilna.

Tabela 5

Hi-kvadrat test za žrtvino zapiranje vase

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
6,06	0,014

Pri mladincih in članih prihaja do statistično pomembnih razlik ($p < 0,05$) pri nekaterih posledicah psihičnega nasilja. Vsi vprašani mladinci (100%) so za posledico psihičnega nasilja s strani trenerja izbrali žrtvino zapiranje vase. Le-to je izbralo 73,9% članov.

Tabela 6

Hi-kvadrat test za depresivnost

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
8,22	0,004

Tudi pri odgovoru, da se pri žrtvi psihičnega nasilja lahko pojavi depresivnost, prihaja do statistično pomembnih razlik ($p < 0,05$) med mladinci in člani. Depresivnost je kot posledico psihičnega nasilja s strani trenerja izbralo 60% mladincev. Da žrtev psihičnega nasilja pogosto postane depresivna pa je mnenja kar 95,7% članov.

Tabela 7

Hi-kvadrat test za strah

Chi kvadrat (χ^2)	Asymp. Sig. (2 – sided)
7,27	0,007

Do statistično pomembnih razlik ($p < 0,05$) pri mladincih in članih prihaja tudi pri odgovoru, da se kot posledica nasilja pri žrtvi lahko pojavi strah. Strah kot možno posledico nasilja so izbrali prav vsi mladinci (100%). Enakega mnenja je 69,6% članov.

4 RAZPRAVA

Z raziskavo smo poskušali ugotoviti kako dobro plesalci in plesalke standardnih in latinsko-ameriških plesov poznajo termin psihično nasilje, ali se sploh zavedajo, da se jim to dogaja vsakodnevno in kako se s tem spopadajo. Med seboj smo primerjali mladince in člane ter plesalce in plesalke. Glede na starost so se pokazale nekatere razlike. Člani so v povprečju zamenjali več plesnih klubov, imeli opravka z več različnimi trenerji, iz česar lahko sklepamo, da so bile menjave klubov in trenerjev posledica nezadovoljnosti, nestrokovnosti, različnih interesov in morda tudi konfliktov. Mladinci pa so v tem pogledu nekoliko manj izkušeni, bolj ubogljivi in trenerjev negativen odnos do njih dojemajo bolj čustveno kot člani, ki jih to manj prizadane.

Glede na spol ni bilo zaznati opaznih razlik, kar je bilo tudi pričakovati. Ker sta v tej športni panogi plesalec in plesalka tesno povezana in večinoma istočasno doživljata svoje plesne izkušnje, je nekako razumljivo, da ne prihaja do velikih razlik v zaznavanju dogajanja. Povsem logično pa je tudi, da imata podobno mišljenje o svojih trenerjih.

Glede na predhodno postavljene hipoteze je bilo ugotovljeno:

- Prva hipoteza je predpostavljala, da je več moških kot žensk podvrženih kritiziranju njihovega trenerja. Ugotovljeno je bilo, da glede na spol ne prihaja do bistvenih razlik pri tem. Kritiziranju svojega trenerja je sicer podvrženih malenkost več žensk (21,7%) kot moških (20,0%). Na podlagi dobljenih rezultatov, hipoteze ne moremo potrditi.

- V drugi hipotezi smo predpostavili, da ni razlik v tem, kako negativno vedenje trenerjev vpliva na plesalce glede na spol. Ugotovili smo, da med moškimi in ženskami res ni prišlo do konkretnih razlik pri nobenem od obeh vprašanj, ki sta preverjali drugo hipotezo (3. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na tvoj nastop na tekmovanju in 4. vprašanje: Kako negativen pristop trenerja vpliva na vajin odnos s soplesalcem/ko). To hipotezo zato sprejmemo.

- V tretji hipotezi smo predpostavili, da se starejši anketiranci (člani) manj obremenjujejo zaradi trenerjevega negativnega vedenja do njih kot mlažji anketiranci (mladinci).

Ugotovljeno je bilo, da obstaja tendenca k statistično pomembni razliki, saj je le 20% mladincev odgovorilo, da se ne obremenjujejo s trenerjevim negativnim vedenjem do njih medtem, ko je enako odgovorilo kar 43,5% članov. Zaključimo lahko, da je bila naša predpostavka pravilna, zato tretjo hipotezo sprejmemo.

- Četrta hipoteza je predpostavljala, da ni razlik v tem, kako bi odreagirali plesalci kot žrtve psihičnega nasilja glede na spol. Ugotovili smo, da med plesalci in plesalkami dejansko ni prišlo do opaznih razlik pri odgovorih na enajsto vprašanje ankete (Če bi bil/a žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja, kako bi odreagiral/a), s katerim smo preverjali četrto hipotezo. Naša predvidevanja so se izkazala za pravilna, zato četrto hipotezo sprejmemo.

- V peti hipotezi smo predpostavili, da je zaradi trenerjevega psihičnega nasilja pripravljeno klub zamenjati več starejših anketirancev (članov) kot mlajših anketirancev (mladincev). Ugotovljeno je bilo, da glede na starost ne prihaja do pričakovanih razlik. Rezultati so sicer pokazali, da bi plesni klub zamenjalo 30,4% članov in 40% mladincev. Peto hipotezo moramo tako zavrniti.

- Šesta hipoteza je predpostavljala, da je depresivnost za posledico psihičnega nasilja izbralo več starejših anketirancev (članov) kot mlajših anketirancev (mladincev). Ugotovili smo, da pri tem odgovoru prihaja do statistično pomembnih razlik glede na starost. Za kar 95,7% članov je depresivnost posledica psihičnega nasilja. Enakega mnenja je le 60% mladincev. Naša domneva se je izkazala za pravilno, zato šesto hipotezo sprejmemo.

Glede na dejstvo, da na to temo predhodno še ni bilo opravljenih nobenih raziskav, svojih ugotovitev ne moremo primerjati z drugimi avtorji. Na žalost je problematika nasilja, še zlasti psihičnega nasilja, pogosto spregledana in ji ne namenjamo dovolj pozornosti. Zelo redki so avtorji, ki so o nasilju pisali, na področju konkretnih raziskav pa je bilo narejenega zelo, zelo malo. Zlasti v športni panogi, kakršna so standardni in latinsko-ameriški plesi, si marsikdo težko predstavlja, da nasilje sploh obstaja. Mnoge zavedejo tihe in na prvi pogled nevidne oblike manipuliranja s plesnimi pari, ki postanejo opazne šele takrat, (če) ko prerastejo v škandal širših razsežnosti.

5 SKLEP

V športu je plačilo za trud to, da kot športniki dosežemo svoj potencial. Cena, ki jo moramo plačati, da dosežemo vrhunski razred v tekmovalnem športu, je visoka. Čas, denar, samoodpovedovanje in frustracije predstavljajo ogromen izziv za našo voljo. Za večino športnikov je frustracija največja ovira. Razočaranje, kri, solze in trud niso poplačani v zadostni meri (Golja, 1990).

Dejstvo je, da se športniki premalo posvečajo odnosu njihovih trenerjev in funkcionarjev v klubih in zvezi do njih. Prepogosto spregledajo marsikatero njim načrtno kršeno pravico ali nepravilnost, ki si jo privoščijo »vsemogočni oblastniki«. Vsekakor bi se morali bolj poglobiti v pravila in pravice, ki jim po zakonih in pravilnikih pripadajo in se za njihovo uresničitev boriti z vsemi sredstvi. Navsezadnje to negativno vpliva na njihovo športno kariero za katero leta in leta trdo garajo. In ravno zato, ker se vodstva klubov ali športnih zvez odločajo v skladu z njihovimi interesi in ne interesi športnikov ter jih s svojimi odločitvami pogosto oškodujejo, bi moral nujno obstajati nek pristojni organ ali institucija, ki bi ustrezno zaščitila športnike in njihove pravice in na katero bi se športnik v primeru nepravilnosti lahko tudi pritožil (Petrovič, 1990).

Tekom naše raziskave se je pokazalo kar nekaj pomanjkljivosti. V raziskavo so bili vključeni le slovenski plesalci in plesalke standardnih in latinsko-ameriških plesov, ki tekmujejo v mladinski in članski starostni kategoriji. Morda bi bilo dobro, če bi v raziskavo vključili tudi nekdanje plesalce in plesalke omenjene plesne zvrsti, ki so sicer že zaključili s svojo tekmovalno kariero, zagotovo pa bi bilo zanimivo izvedeti kakšni so bili razlogi za takšno odločitev. Na ta način bi dobili še boljši vpogled v delo trenerjev in funkcionarjev v slovenskih plesnih klubih ter v njihov odnos do tekmovalcev. Po vsej verjetnosti bi bili rezultati raziskave drugačni. Predvidevam, da bi bilo med njimi tudi manj težav s privolitvijo v sodelovanje, saj se jim ni treba bati nobenega »maščevanja« za »napačno« izgovorjeno besedo, kar je velik problem aktivnih tekmovalcev. Nedvomno pa bi bilo v prihodnje zanimivo podobno raziskavo opraviti tudi med tujimi plesalci in plesalkami in rezultate primerjati med seboj.

Pomanjkljivost raziskave se je pokazala tudi v tem, da je iz obstoječega anketnega vprašalnika nemogoče ugotoviti katerega trenerja so plesalci ocenjevali v anketi, saj pari pogosto trenirajo pri več različnih trenerjih. Morda bi bilo treba vprašalnik dopolniti tako, da bi zajemal vprašanja o vseh trenerjih v karieri posameznika, saj bi s tem dobili bolj natančno sliko o dejanskih odnosih med trenerji in plesalci.

Pri raziskavi pa smo naleteli tudi na problem, ki je verjetno ključno vplival na same rezultate. V vzorec je bilo vključenih premalo merjencev, da bi lahko ugotovili v katerem klubu so boljši pogoji in v katerem slabši, saj smo v treh plesnih klubih anketirali le po en plesni par, ki je ustrezal starostnim pogojem in je bil pripravljen sodelovati. Od tega se je v dveh klubih izkazalo, da so anketiranci v ožjih sorodstvenih vezeh z glavnim trenerjem, ki je hkrati tudi predsednik kluba, kar predstavlja problem objektivnosti informacij. Prav tako se je majhnost vzorca izkazala za problematično pri statistični obdelavi rezultatov, saj je prišlo do zelo majhnega števila statistično pomembnih razlik. Zagotovo bi se le-teh pokazalo več, če bi bil vzorec merjencev večji. Žal pa je v standardnih in latinsko-ameriških plesih pri nas izjemno malo plesalcev in je bilo praktično nemogoče dobiti večji vzorec merjencev. Poleg tega je nekaj plesalcev sodelovanje v raziskavi zavrnilo, kljub temu, da smo jim zagotovili 100% anonimnost. Kot razlog za to so navedli, da je omenjena tema za njih preveč osebna in, da o njej ne želijo razpravljati.

Dejstvo je, da se mnogi plesalci niti ne zavedajo kaj pojmujejo kot psihično nasilje in kdaj se le-to izvaja nad njimi. Večina se jih ne pogloblja v to, saj so vzgajani, da ubogajo in zaupajo svojemu trenerju že od malih nog. Le redki med njimi psihično nasilje prepoznajo in se mu tudi uprejo.

Ta naloga je pravzaprav šele začetek raziskav tovrstne tematike, da bi osvetlili problem skritih, javnosti neznanih oblik nasilja, ki se evidentno izvajajo tudi v vrhunskem delu standardnih in latinsko-ameriških plesov. Navsezadnje pa predstavlja tudi majhen kamenček v mozaiku dokaj neraziskanega področja ene najbolj kompleksnih problematik v športu.

6 VIRI

Agresija temeljna lastnost sodobnega človeka. (2011). *Ekspres*, 60(5), 40-42.

Buckroyd, J. (2004). *Učenec plesa: čustveni vidiki poučevanja in učenja plesa*. Ljubljana: Zavod EN-KNAP.

Cerar, M. in Hosta, M. (2007). Šport in nasilje: poročilo z mednarodne konference "Sport and violence in Europe". *Šport*, 3(55), 39.

Comeron, M. (2004). *Preprečevanje nasilja v športu: odzivi na nasilje v vsakdanjem življenju v demokratični družbi*. Ljubljana: Mednarodna športna zveza Alpe Adria.

Dick, F. (1980). *Trening vrhunskih atletičara*. Beograd: Biblioteka »priručnih za sportske trenere«.

Doupona Topič, M. (2004). *Ženske in šport*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Golja, A. (1990). *Psihološka pripravljenost plesalcev športnega plesa in plesalcev sodobnega plesa*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

International charter of physical education and sport. (21.11.1978). Pridobljeno 25.2.2012, iz http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/pdf/SPORT_E.PDF

Jugoslovansko posvetovanje: Nasilje in šport. (1989). Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo: Zveza za telesno kulturo Jugoslavije.

Kaj je nasilje?. Pridobljeno 11.2.2012, iz <http://arsvitae.si/sl/page/view/Nasilje>

Kajtana, T. (2006). *Psihološki profil vodilnih slovenskih športnih delavcev*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo.

Kajtna, T. in Tušak, M. (2007). *Trener: športna psihologija in trenerji*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Kobal, M. F. (1998). *Nasilje psihiatričnega bolnika kot urgentno stanje*.

Kobal Grum, D. (2003). *Bivanja samopodobe*. Ljubljana: i2.

Krevsel, V. (2001). *Poklic športnega trenerja*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Lamovec, T. (1994). *Psihodiagnostika osebnosti 2*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Marinko, U. (2003). *Psihološke značilnosti plesnega trenerja*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Musek, J. in Pečjak, V. (1992). *Psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Nastran Ule, M. (2000). *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

O nasilju. Pridobljeno 12.2.2012, iz <http://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju.html>

Pediček, F. (1970). *Pogledi na telesno vzgojo, šport in rekreacijo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Petrovič, R. (1990). *Kršitve človekovih svoboščin in pravic v športu*. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.

Petrović, K. in Doupona, M. (1996). *Sociologija športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Rebula, A. (2011). *Analiza poti gibanja in obremenjenosti pri plesnih parih standardnih in latinsko-ameriških plesov*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Sachs, C. (1997). *Svetovna zgodovina plesa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Simonović, L. D. (1981). *Pobuna robota*. Beograd: Zapis.

Smith, C. (1998). Authoritarianism in the Dance Classroom. *Dance, Power and Difference*. Illinois: Champaign: Human Kinetics.

Splošna deklaracija človekovih pravic. (10.12.1948). Pridobljeno 25.2.2012, iz <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102>

Tušak, M. in Tušak, M. (2003). *Psihologija športa*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Zagorc, M. (2000). *Družabni in športni ples*. Ljubljana: Plesna zveza Slovenije, Združenje plesnih vaditeljev, učiteljev in trenerjev Slovenije.

Zagorc, M. (2001). *Ples – družabnost, šport, umetnost*. Ljubljana: Domus.

Zagorc, M. (2006). *Ples – ustvarjanje z gibom in ritmom*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zagorc, M. in Jarc-Šifrar, T. (2003). *Model športnikove priprave v plesu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zagorc, M., Petrović, S. in Miladinova, A. (2005). *Razvoj gibalnih sposobnosti športnih plesalcev*. Ljubljana: Plesna zveza Slovenije.

Zaletel, P., Tušak, M. in Zagorc, M. (2006). *Plesalec – športnik in umetnik: znanstvena monografija*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

7 PRILOGE

PRILOGA 1

ANKETNI VPRAŠALNIK

- Spol:
 - a) moški
 - b) ženski

- Starost: _____ let

- Koliko let že aktivno tekmuješ? _____ let

- Koliko klubov si že zamenjal/a v svoji plesni karieri? _____ klubov

- Koliko let največ si tekmoval/a za isti plesni klub?
 - a) manj kot 3 leta
 - b) 3 – 5 let
 - c) 5 – 8 let
 - d) 8 – 12 let
 - e) več kot 12 let

- Klub za katerega trenutno tekmuješ: _____

1.) Kakšen je odnos trenerja do tebe?

- a) trener me pred tekmo ali treningom motivira
- b) me spodbuja
- c) mu je vseeno
- d) me kritizira
- e) me žali ali ponižuje
- f) s trenerjem se razumem dobro

- g) misli samo na rezultat, ob tem pa se ne meni za vsakodnevne težave
- h) trudi se biti pravičen in enakopraven do vseh
- i) ne upošteva mnenj plesalcev
- j) forsira samo najboljše tekmovalce v klubu
- k) drugo_____

2.) Kako pristopa trener do vaju s plesalcem/ko po koncu tekmovanja v primeru poraza?

- a) naju tolaži
- b) se jezi na naju
- c) naju ignorira
- d) je žaljiv do naju
- e) naju krivi za poraz
- f) mu je vseeno

3.) Kako negativen pristop trenerja vpliva na tvoj nastop na tekmovanju?

- a) me dodatno motivira
- b) se ne obremenjujem s tem
- c) me razjezi
- d) se počutim krivo in ponižujoče
- e) mi je vseeno

4.) Kako negativen pristop trenerja vpliva na vajin odnos s soplesalcem/ko?

- a) sva še bolj povezana med seboj in se ne obremenjujeva s trenerjem
- b) negativno, saj se začne krhati tudi najin odnos in se začneva prepirati
- c) drživa skupaj in se negativno odzoveva na trenerja

5.) Ali imaš možnost pri trenerju izražati in uresničevati svoje ideje, mnenja, predloge?

- a) da
- b) ne

6.) Kako tvoje mnenje vpliva na trenerja?

- a) ga upošteva
- b) moji predlogi ga ne zanimajo, saj ima vedno prav samo on
- c) zaradi izražanja lastnega mnenja mi postavi ultimatum, da ga brezpogojno poslušam ali pa zapustim klub

7.) Kakšen način vodenja uporablja tvoj trener?

- a) avtoritaren
- b) demokratičen

8.) Kaj razumeš pod pojmom psihično nasilje (možnih je več odgovorov)?

- a) zanemarjanje
- b) ustrahovanje
- c) pretepanje
- d) izsiljevanje
- e) žaljenje drugega
- f) vse od naštetega
- g) drugo _____

9.) Ali si bil/a v svoji plesni karieri kdaj žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja?

- a) da
- b) ne

10.) Ali so po tvojem mnenju tudi starši pod psihičnim pritiskom s strani trenerja?

- a) da
- b) ne

11.) Če bi bil/a žrtev psihičnega nasilja s strani trenerja, kako bi odreagirala/a?

- a) tiho bi še naprej vztrajal/a pri njem
- b) bi se mu upiral/a in se prepiral/a z njim, vendar bi še vedno vztrajal/a, da je moj trener
- c) bi začel/a trenirati z drugim trenerjem, vendar bi še vedno ostal/a v istem klubu
- d) zamenjal/a bi plesni klub
- e) končal/a bi plesno kariero

12.) Prosim navedi nekaj posledic, ki so po tvoje odraz psihičnega nasilja s strani trenerja?

- a) žrtev se začne zapirati sama vase
- b) pojavi se lahko anksioznost
- c) pojavi se lahko depresivnost
- d) pojavi se lahko strah
- e) žrtev lahko doživi živčni zlom ali kako drugače psihično zboli
- f) padec samozavesti
- g) nizka samopodoba
- h) kompleks manjvrednosti
- i) žrtev lahko postane celo samomorilna